

SAKU SÕNUMID

Saku valla leht

www.sakuvald.ee

1. VEEBRUARIL ELAS SAKU VALLAS **12 050** INIMEST

Meie silmapaistvad
kultuuri-, spordi- ja
noortevaldkonna tegijad

Lk 2

Iga algatus võib muuta
kogukonda –
esita oma idee!

Lk 10

Taastava õiguse eduka
rakendamise võti
peitub koostöös

Lk 12

Enne jääle astumist mõtle
vähemalt kaks korda

Lk 30

Eesti Raamatu Aasta –
lugude, luule
ja loovuse pidu

Lk 16

Selgusid silmapaistvad kultuuri-, spordi- ja noortevaldkonna tegijad

MERILIN PIIRSAU

1. veebruaril toimunud Saku valla tänu-galal tunnustasime 2024. aastal kultuuri-, spordi- ja noortevaldkonna tegijaid.

Aasta kollektiivijuht – Joosep Sang

Joosep on mitmekülgne muusik, dirigent ja pedagoog, kes juhendab orkestreid, õpetab ukulelet nii lastele kui ka täiskasvanutele, viib läbi kursusi ja töötubasid, on Klassikaraadio saatejuht ja ajakirja Muusika toimetaja. Ta juhib 35-liikmelist Saku Mandoliinide orkestrit, olles viinud nad esinema sadadele kontsertidele.

Aasta noor kultuuritegija – Johanna Helene Palm

Johanna Helene esinemised Saku Gümnaasiumi muusikalis „Suurim showmees“ või valla lauluvõistluse vanema vanusegrupi võitjana, aga ka „Tallinna Talent 2024“ konkursil, on näidanud erakordset annet ja pühendumust. Ta on riigivanem August Rei nimelise loomekonkursi videokategooria võidutöö üks autoritest.

Aasta kultuuritegija – Maria Mänd

Maria on loov kultuuritöötaja, kes paneb oma hinge igasse detaili, millega tegeleb. Just tema panus annab Sakus toimuvatele sündmustele väärtuse, sest tal on võime näha suurt pilti ning kes tegutseb

tulihingeliselt selle nimel, et kõik sujuks laitmatult. Tänu Maria loovmõtlemisele on igal sündmusel ka erilised dekoratsioonid, peale selle on ta tõeline taaskasutuse meister.

Aasta ringijuht – Kelli Pöder

Kelli on kümme aastat tegutsenud ujumistreener. Eelmisel aastal loodi tema eestvedamisel Saku Ujumisklubi. Tema algatusel toimusid üle 20 aasta taas Saku ujulas ujumisvõistlused, kus osales 84 last viiest erinevast ujumisklubist.

Kairi Villo-Puuström Linda rahvatantsurühmast
Fotod: Maria Roosaare

Aasta kollektiiv – Naisrahvatantsurühm Linda

Linda on vanim järjepidevalt tegutsev rahvakultuurikollektiiv vallas. Rühm alustas 1964 ning on osalenud kõikidel vabariiklikel tantsupidudel. Nad on oluliselt panustanud rahvatantsutraditsioonide edendamisesse, avaldanud rahvatantsuraamatu ning osalenud kultuuriprojektide ja ürituste korraldamisel.

Kultuurivaldkonna eriauhind – Saku Valla Kultuurikeskuse Kiisa meeskond

See meeskond (*esikaane foto!*) on kandnud aastaid hoolt meie elanike kultuuriliste ja eluliste vajaduste ning soovide täitmise eest sõltumata vanusegruppidest. Eriliselt hinnati kollektiivi südamekkust ja abi-valmidust eakatele suunatud ettevõtmistes, kus alati lähtutakse eakate vajadustest ja soovidest.

Aasta naissportlane – Susan Külm

Susan saavutas 2024. aasta laskesuusamise maailmameistrivõistlustel teatevõistluses 4. koha.

Aasta meessportlane – Artur Ulmas

Artur saavutas 2024. aastal taliujumise maailmameistrivõistlustel 4 × 25 m rin-nuli teateujumises 2. koha.

Joosep Sang

Johanna Helene Palm

Kelli Pöder

Aasta noor naissportlane – Daisi Padumäe

Daisi võitis 2024. aastal kulturismi ja fitnessi maailmameistrivõistlustel 16–20-aastaste juunioride klassis kuldmedali ja üle 166 cm naiste kategoorias 5. koha. Lisaks on tal ette näidata FitCup Valio bikiinifitnessi 1. koht ja juunioride fitnessi 3. koht.

Aasta noor meessportlane – Aleksandr Muskevits

Aleksandr on saavutanud taekwondo Euroopa meistrivõistlustel U21 klassis pronksmedali, olles esimene eestlane, kes on sellel tasemel medali teeninud. Lisaks on tal ette näidata Malta Invitational Games täiskasvanute hõbemedal ja President Cup täiskasvanute hulgas 5. koht.

Aasta veteransportlane – Jürgen Lamp

Jürgen sai 2024. aastal M80 vanuseklassis Euroopa sisemeistrivõistlustel kergejõustikus kolm kuld – kõrgus-, kolmik- ja kaugushüppes. Kolmikhüppes püstitas ta sealjuures omavanuselist Eesti rekordi 8.39. Veteranide MM-ilt Rootsist tõi ta koju kaks hõbedat ja ühe pronksi samadelt hüppealadelt.

Aasta treener-spordiedendaja – Janek Järva

Janeki töö ei seisne ainult tehnilistes oskustes, vaid ka õpilaste motiveerimises,

toetamises ja spordiarmastuse kujundamises. Tema juhendatavate noorte rattasportlaste saavutusi on võimatu kokku lugeda – tema panus on hindamatu.

Aasta võistkond – võistlustantsu paar Dominic Kõva ja Anni Leen Järvik

Dominic ja Anni-Leen tegid Põhja-Euroopa meistrivõistlustel standardtantsudes parima eestlaste tulemuse, olles neljandad. Nad on Eesti ladina tantsude ja Eesti standardtantsude meistrivõistluste finalistid. Saavutanud rahvusvahelisel Bassadone tantsufestivalil noorte vanuserühma standardtantsudes 2. koha.

Aasta noor tegija – Maya Lorena Medina

Maya Lorena on aastaid olnud Saku Gümnaasiumi põhikooli õpilasesinduse aktiivne liige ning sellest aastast põhikooliosa president. Tal on märkimisväärne roll ka Eesti Õpilasesinduste Liidus. Ta on ääretult sõbralik, koostööine ning mõnusa energiaga aktiivne noor, kes oskab kohelda kõiki võrdselt.

Aasta noorte sõber – Valter Sulin

Valter on Saku skautide kauaaegne eestvedaja, kes panustab ringijuhendajana nii oma aega kui ka raha rohkem, kui lapsed ja lapsevanemad oskaksid oodata.

Ta panustab oma aega noorte heaolusse ka väljaspool etteantud ringitunde.

Aasta noorte tegu – Saku Gümnaasiumi õpilasesinduse uus hingamine

Saku Gümnaasiumi õpilasesindus on viimasel aastal keskendunud õpilaste kuulamisele, kaasamisele ja toetamisele koolielus. Sellel aastal uuendati põhikirja ja korraldati demokraatlikud valimised. Nende eestvedamisel viidi gümnaasiumis läbi aramuskorje ja põhikoolis aramusfestival.

Aasta noortesõbralik tegu – Saku Gümnaasiumi koolimuusikal

Koolimuusikali on gümnaasistid etendanud oma kaasõpilastele, vanematele ja külalistele juba 11 aastat. Muusikali eestvedajad on Inga Nurme, Piret Kaare ja Kersti Ulmas. See ei ole pelgalt etendus, vaid tõsine koostöö, kus arvestatakse kaaslastega, toetatakse ja julgustatakse üksteist.

SAKU VALLA KOOLIDE PARIMAD SPORTLASED

Kurtna Kool

Rattasportlane Egert Tammeleht

Saku Gümnaasium

1.-5. klass

Parim naissportlane – ujuja Britta Niidas
Parim meessportlane – võistlustantsija Aron Tarmet

6.-9. klass

Parim naissportlane – jooksja Marit Tarm
Parim meessportlane – taipoksija Danil Turilov

Gümnaasiumi parim naissportlane – rühmvõimleja Nora Maria Keinast
Gümnaasiumi parim meessportlane – kardisõitja Ken Oskar Algre
Gümnaasiumi parim meeskond – võistlustantsupaar Nora Tarmet ja Johan Joosep Janter

Artur Ulmas

Janek Järva

Jürgen Lamp ja õhtujuht Priit Pius

Saku vald tänas ja tunnustas

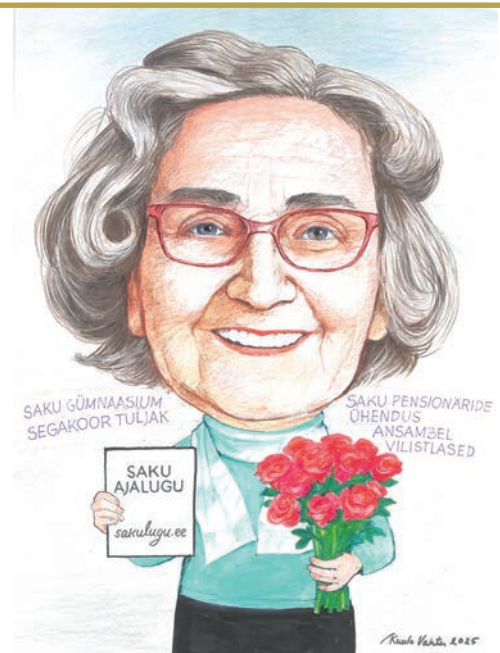
MERILIN PIIRSALU

Vabariigi aastapäeva eel toimus Saku Valla Kultuurikeskuses pidulik Eesti Vabariigi 107. aastapäevale pühendatud aktus, kus tänati ja tunnustati meie valla silmapaistvamaid tegijaid. Palju õnne kõigile!

SAKU VALLA AUKODANIK

Esimest korda ajaloos anti välja aunimetus Saku valla aukodanik, mille pälvis **Alma Kallion**.

Alma on elanud Sakus ligi 70 aastat ning töötanud Saku koolis õpetajana üle 30 aasta. Ta lõi kaasa mitmetes õppetöö välistes tegevustes ning dokumenteeris kooli tegevust nii pildis kui sõnas. Alma oli koos abikaasaga segakoor Tuljaku asutajaliige ja aitas aastakümneid aktiivselt korraldada koori üritusi. Ta laulis kooris 20 aastat ja oli kroonika pidaja ja albumite kujundaja. Peale pensionile jäämist lõi Alma aktiivselt kaasa vabadusvõitlejate organisatsiooni tegevuses, oli pikka aega Saku pensionäride ühenduse juhatuses ja laulis 20 aastat eakate ansamblis „Vilistlased“. Nendegi organisatsioonide elu on Alma talletanud ning suur osa sellest on ka digiteeritud. Uue aastatuhande alguses kirjutas Alma kümneid artikleid Saku ajaloo ning nii senistes kui tulevastes Saku ajalooaamatutes on palju tema koostatud materjale.

SAKU VALLA HÕBEMÄRK

Antakse vallale osutatud väljapaistvate teenete eest.

Merike Sisask

Merike on andnud suure ja väga vajaliku panuse Saku valla elanikkonna terviseteadlikkuse tõstmisesse, eriti psühholoogia valdkonnas, olles selle ala väga hinnatud lektor. Valimisliidu Kodu liikmena on ta panustanud Saku valla poliitilise- ja majanduselu arengusse.

Marko Matsalu

Marko on aastast 2009 AS Saku Maja juhatuse liige ning korraldanud edukalt vallale kuuluva kommunaalteenuseid pakkuva ettevõtte tööd. Ta on tegev Saku vabatahtlike päästjate ridades, kus tegeleb nii ennetuse kui ka päästesündmustele reageerimisega. Marko on üks organisatoritest, kes korraldab vabariiklikke motoorienteerumise võistlusi. Talle on südamelähedane koostöö Ukraina vee-ettevõtjatega ja ta osaleb üleriikliku kaugkütte liidu töös.

SAKU VALLA VAPIMÄRK

Antakse vallale osutatud silmapaistvate saavutuste ja valla huvides tegutsemise eest.

Elle Turp

Elle on sisuliselt kogu elu töötanud Saku vallaga seotud asutustes – Kurtna Koolis ja Kiisa raamatukogus. Oma ametipostidel näitab ta üles erakordset pühendumust. Elle on sõbralik suhtleja, suurepärase kolleeg ja toredate ideede ettevõtlik teostaja.

Tauno Valdna

Tauno tuli Saku Muusikakooli flöödiõpetajaks aastal 2002. Alates 2009 on ta Saku Muusikakooli direktor. Tema juhtimise all on kool jätkanud pikaajalist traditsiooni pakkudes kvaliteetset muusikaharidust ja arendanud aktiivselt koostööd Eesti ja teiste riikide muusikakoolidega. Tauno on kogenud muusik ja oskab ka ise pilli mängida. Ta on algatanud mitme õppekava loomise ja pidevalt täiendanud muusikakooli pilliparki.

Taivi Õigus

Taivi on Saku Gümnaasiumi pühendunud ja tulemuslik inglise keele õpetaja, kes leiab alati võimaluse anda õpilastele praktilisi ja elulisi väljundeid ning rikastada õppetööd erinevate sündmustega. Taivi on vahemikus 2022-2024 vedanud eest Saku Gümnaasiumi toomist UNESCO Ühendkoolide Võrgustikku, populariseerinud E-Twinningu kasutamist ning viinud kooli Euroopa Partnerkoolide Võrgustiku (EPAS) liikmeks.

Katri Ots

Katri on MTÜ Kajamaa Külaseltsi üks asutajatest ja eestvedajatest. Ta on olnud 23 aastat järjest juhatuse liige, külavanem ja eestseisja. Katri panustab mitte ainult küla ühistegevustesse, vaid on aastate jooksul loonud ka tugeva ja usaldusväärse koostöö ning sõprussuhted ümbritsevate küladega. Samuti on just tänu Katri järjekindlusele ning koostöövõimele saanud Kajamaa külaseltsist oluline koostööpartner Saku vallale.

Alari Volf

Alari on Saku vallas ja kogu Eestis tuntud helimees, kes on teenindanud loendamatu vallas toimunud kultuurisündmusi ja üritusi. Enamik aastakümnete vältel toimunud sündmustest on olnud nii kvaliteetsed just tänu tema tööle. Alari on taaselustanud noortebändid Sakus. Ta on ka aktiivne Harjumaa Kultuurikorraldajate Liidu liige ning viinud oma teadmised ja oskused ka koduvallast kaugemale.

Ene Lepik

Ene on pikaajaline Saku elanik, kes on töötanud ligi 30 aastat ettevõttes Rocco OÜ. Tema tööks on kulinaariaköögis tellitud pidulaudade valmistamine – just Ene käe all on sündinud Sakus ja mujal Eestis tuntud pidulaua road, kus on saanud täpselt paika nii kartulisalatite kui rosolje maitse. Kahtlemata on ta kaasa aidanud ühe Saku valla ettevõtte maine kujundamisele. Tema pühendumus tööle ning enese tervise ja meeleolu hoidmisele on imetlusväärne ja eeskujuks kõigile.

Taivo Puuorg

Taivo on aktiivne kogukonna liige, keda jätkub paljudesse kohtadesse ja kes lööb alati käed külge seal, kus seda tõesti vaja on. Ta on panustanud aastaid heategevusse läbi Saku Lõviklubi, samuti on ta aktiivne Saku Gümnaasiumi hoolkogu liige ning aastaid töötanud Saku Valla Kultuurikeskuse nõukogus.

Avantirendi omaniku ja tegevjuhina on ta olnud kvaliteetseks partneriks Saku Vallavalitsusele.

Marju-Riina Laugen

Marju-Riina on üks Saku vähekindlustatud perede toetamiseks ellu kutsutud MTÜ Tugi ja Tegu eestvedaja. Ta töötab alates 2020. aastast Saku Gümnaasiumis, enne seda tegutses sotsiaalpedagoogina Kajamaa Koolis. Marju-Riina loob individuaalse lähenemisega usaldusliku võrgustiku last ümbritsevate ametkondade, kooli ja kodu vahel. Ta on pühendunud, aus, osavõtlik ja kindlameelne laste eest seisev naine. Ta on taastava õiguse meetodi vabatahtlik.

Oskar Künnapuu

Oskar on võitlussporditreener ja taipoksi edendaja. Ta asutas Saku Taipoksi

Klubi, mis hiljem arenes Võitluskooliks, pakkudes treeningrühmi nii lastele kui ka täiskasvanutele. Oskar toetab Eesti Muay Thai Föderatsiooni tegevust, et edendada taipoksi taset ja nähtavust Eestis. Tema juhendamisel on paljud õpilased saavutanud edu võitlusspordis ning ta on mentoriks mitmetele edukatele sportlastele.

SAKU VALLA TÄNUKIRI

Kairi Koolme – mitmekülgse pühendunud töö eest Saku valla laste ja peredega.

Magne Mølster – olulise panuse eest Saku Toomase koguduse rajamisel.

Ülle Loik – Kurtna Kooli ajaloo jäädvustamise ja kooliellu panustamise eest.

Holger Enok, Jaanus Käsi ja Karl Koosa – pikaajase kohusetundliku töö eest Saku Priiatahtlike Pritsimeeste seltsis.

Aili Kaasik ja Mihkel Ivask – pikaajalise ja pühendunud tööpanuse eest AS-is Saku Maja.

Kersti Klaan – kohusetundliku töö eest Saku Vallavalitsuse majandusteenistuses.

Arvo Tikku – pühendunud töö eest Saku Päevakeskuses.

AASTA TEGU

Saku Loomakliiniku avamine.

SAKU VALLA
ETTEVÕTLUSAUHIND

Selver AS

AASTA KODUKAITSJA

Naiskodukaitse Harju Ringkonna Saku Jaoskond tunnustas Aasta Kodukaitsja 2024 tiitliga **4x4 Saku Abimehi**.

Pildid joonistas kunstnik Kuulo Vahter.

Vallavalitsuse otsused

MERILIN PIIRISALU

14. jaanuar

- Kinnitati Saku valla 2025. aasta huvihariduse ja huvitegevuse kava.
- Otsustati osutada kahele abivajadusega lapsele tugiisikuteenust ning sügava puudega lapsele lapsehoiuteenust.
- Otsustati kompenseerida raske puudega lapsele toetava teenusena massaažiteenus ja sügava puudega lapsele toetava teenusena tegevusterapia.
- Anti projekteerimistingimused detailplaneeringu tingimuste täpsustamiseks Kitse tee 7, Üksnurme küla.
- Nõustuti riigihanke „Avaliku bussiliiniveo korraldamine Harju maakonna Saku valla bussiliinidel“ korraldamisega.

21. jaanuar

- Määrati vallale kuuluvatele munitsipalmaadele ning taristute kasutamisele rendihinnaks 0,4 eurot ühe kalendripäeva eest ühe ruutmeetri kohta.
- Kinnitati Saku Päevakeskuse töötajate koosseis 1. märtsist 2025, kokku 28,35 ametikohta.
- Määrati töövõimetule isikule sotsiaaltranspordikulude katteks muudel põhjendatud juhtumitel makstav toetus.
- Otsustati kompenseerida abivajavale perele kuni kümme pereteraapiateenuse seanssi; lapsele kuni viis leinanõustamisteenuse seanssi; abivajavale lapsele kuni kümme teraapiaseanssi; abivajavale perele kuni kümme teraapiaseanssi; abivajavale perele kuni viis teraapiaseanssi ning raske puudega lapsele toetavat teenust kuni 9 seanssi kuus.
- Anti projekteerimistingimused üksik-elamu ehitusprojekti koostamiseks Tammetõru tn 4, Üksnurme küla ja Nurme tn 18, Saku alevik.
- Anti Reklaamtrela OÜ-le õigus paigaldada 15.09.–21.10.2025 reklaamhaagis valimisreklaamiga Saku alevikus Lepiku haljaku kinnistule.

28. jaanuar

- Määrati abivajavale isikule küttepuude ostmiseks ning isikule hooldamisega seotud lisakulude katteks muudel

põhjendatud juhtumitel makstav toetus.

- Otsustati kompenseerida abivajavale perele kuni viis teraapiaseanssi; abivajavale lapsele viis teraapiaseanssi; abivajavale lapsele kuni kümme teraapiaseanssi ja lapse emale kuni viis teraapiaseanssi ning raske puudega lapsele kuni viis traumaterapeudi seanssi.
- Anti projekteerimistingimused üksik-elamu ehitusprojekti koostamiseks Jaama tn 6, Kiisa alevik.
- Anti nõusolek Saustinõmme külas asuva katastriüksuse Kokasoone ja Männiku külas asuva katastriüksuse Viimsi metskond 19 piiride muutmiseks.

4. veebruar

- Kinnitati Saku valla lasteaegade suvine töökorraldus 2025. aasta suveperioodil.
- Kinnitati Saku Lasteaia Päikesekild hoolekogu koosseis.
- Kinnitati valla ametiasutuse ning vallavalitsuse hallatavate asutuste 2025. aasta eelarve jaotus tööjõu- ja majanduskuludeks ja majanduskulude hulgas kinnistute, hoonete ja ruumide majandamiskuludeks
- Anti Domus Kinnisvara Vahendus OÜ-le õigus paigaldada valmiva objekti Üksnurme tee 4c akendele kaks reklaamtahvli 05.02.–31.03.2025.
- Otsustati kompenseerida abivajavale lapsele kuni kümme teraapiaseanssi; abivajavale lapsele viis teraapiaseanssi; abivajavale lapsele kuni kaheksa teraapiaseanssi ja sügava puudega lapsele toetava teenusena füsioteraapia teenus.
- Seati hooldus ja määrati hooldaja raske puudega isikule.
- Saadi ülevaade jaanuaris väljastatud ehitus- ja kasutuslubadest, kokku anti 17 kasutusluba ja 8 ehitusluba.

11. veebruar

- Määrati abivajavale isikule erandkorras ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumiseks vajalike toru- ja kaevetööde tegemiseks ning töövõimetule isikule sotsiaaltranspordikulude katteks

muudel põhjendatud juhtumitel makstav toetus.

- Otsustati kompenseerida sügava puudega lapsele toetava teenusena Salu Kooli õpilaskodu kohatasu; keskmise puudega lapsele toetava teenusena kolm saviteraapia seanssi; abivajavale lapsele kuni kaheksa teraapiaseanssi ning vallavalitsuse eeskostel olevale lapsele kuni kuus psühhiaatri ja kuni kümme psühholoogi seanssi.
- Anti nõusolek Üksnurme külas asuvate Pärniku ja Mõnsimäe katastriüksuste piiride muutmiseks ja Mõnsimäe jagamiseks.

18. veebruar

- Kehtestati Saku Valla Noortekeskuse poolt 26.–27.02. 2025 Valgehobusemäel korraldatavate mäepäevade hinnaks 115 eurot, kui noorel puudub mäevarustus ning 90 eurot, kui noorel on mäevarustus.
- Otsustati kompenseerida neljale raske puudega lapsele toetava teenusena ratsutamisteraapia.
- Anti projekteerimistingimused üksik-elamu ehitusprojekti koostamiseks Laulu tn 13, Kiisa alevik; abihoonete ja päikesepaneelide seadustamise ehitusprojekti koostamiseks aadressil Valtsnapi, Tagadi küla ning üksikelu ja abihoonete ehitusprojekti koostamiseks aadressil Väike-Männiku, Kirdalu küla.
- Anti Greenladu Project 3 OÜ-le õigus 19.02.2025– 18.02.2026 paigaldada kaks reklaambännerit Jälgimäe külas Lepatriinu põik 2 aia külge.

Kõikide vallavalitsuse

korraldustega saab

tutvuda veebilehel

www.sakuvald.ee/

dokumendiregister1

Vallavolikogu

23. jaanuari volikogu istungil osales 16 liiget, puudus viis.

- Kinnitati Saku valla 2025. aasta eelarve.
- Kanti maha Saku Lasteaia Päikese-kild lasteaiahoone Teaduse 14 katuse osa jääkmaksumusega 42 848,15 eurot (inventari nr 95007, algmaksumus 89 267,00 eurot, arvel alates 31.10.2007).
- Valiti Saku Vallavolikogu revisjonikomisjoni esimeheks Ivar Raig ja aseesimeheks Hasso Uuetoa.
- Kinnitati Saku Vallavolikogu revisjonikomisjoni 2025. aasta tööplaan järgmiselt:
 - Kohtumine Saku valla audiitoriga enne 2024. a majandusaasta aruande auditeerimist;
 - Arvamuse koostamine Saku valla 2024. majandusaasta aruande ja eelarve täitmise kohta;
 - Saku Vallavalitsuse sisekontrolli aruande ärakuulamine.
- Otsustati maksta Saku Vallavalitsuse tulemusliku juhtimise, sh kavandatud projektide ja ehituste valmimise, vallavalitsusele seadustega ja volikogu õigusaktidega pandud ülesannete heal tasemel täitmise korraldamise eest 2024. aastal tulemustasu järgmiselt:
 - vallavanem Marti Rehema 5565 eurot;
 - abivallavanem Tanel Ots 4235 eurot;
 - vallavalitsuse liige Kalle Pungas 750 eurot;
 - vallavalitsuse liige Rando Kruuse 750 eurot.

DETAILPLANEERINGUD

Saku Vallavalitsuse 04.02.2025. a korraldusega nr 78 algatati detailplaneering (DP) ja anti lähteseisukohad Saku valla **Üksnurme küla Reinupere maaüksuse osal ja lähialal**.

DP eesmärk on Reinupere mü osa kruntideks jaotamine ja ehitusõiguse määramine üksikelamute ning kaksik- ja ridaelamu ehitamiseks. Lisaks antakse DP-ga tehnovõrkude ja rajatiste, heakorrastuse, avaliku ruumi, haljastuse, liikluskorralduse ja parkimise põhimõtteline lahendus. Plan. ala suurus on ligikaudu 1,7 ha.

Koostatav DP on kooskõlas Saku valla üldplaneeringuga.

DP algatamise hetkeks kogutud info põhjal tuleb koostada dendroloogiline hinnang alasse jäävatele puudele. Kui DP edasise menetluse käigus selgub, et on vajalik teha täiendavaid uuringuid, analüüse, ekspertiise vms, siis tuleb need teha ning DP-sse lisada.

Saku Vallavalitsuse 04.02.2025 a. korraldusega nr 79 kehtestati Saku vallas **Jälgimäe külas Lepamaa maaüksuse detailplaneering (DP)**.

DP-ga moodustatakse 1 ärimaa krunt, 1 transpordimaa krunt ja 1 tootmismaa krunt. Pos 1 krundile on ette nähtud ehitusõigus kahe rendigaraaži ja -panipaikade hoone ehitamiseks. Max ehitisealune pind on 3200 m² ja max kõrgus 9 m. Krundile pos 2 nähakse ette puurkaevu rajamine Lepamaa kinnisasja tarbeks. Krundile pos 2 on lubatud 1-korruselise pumbamaja/veetootmisjaama ehitamine ning veetootmisjaama

teenindavate rajatiste ehitamine. Krunt pos 3 on transpordimaa, mis tagab juurdepääsu planeeritud puurkaevule.

DP elluviimisega ei avaldata olulist mõju ala ja selle lähiumbruse majandus-, sotsiaal-, kultuuri- ning looduskeskonnale.

Saku Vallavalitsuse 11.02.2025. a korraldusega nr 100 algatati detailplaneering (DP) ja anti lähteseisukohad Saku valla **Saku aleviku Sarapuu tn 3a maaüksusel**.

DP koostamise eesmärk on olemasoleva hoonestusega Sarapuu tn 3a kinnistu jagamine kaheks ja moodustata-vale krundile ehitusõiguse määramine üksikelamu ja abihoonete püstitamiseks. Juurdepääs planeeringualale on Sarapuu tänavalt. Planeeritava ala suurus on 2501 m².

Koostatav DP on kooskõlas Saku valla üldplaneeringuga.

DP algatamise hetkeks kogutud informatsiooni põhjal ei ole vaja DP koostamise käigus teha täiendavaid uuringuid. Kui DP edasise menetluse käigus selgub, et DP lahenduse väljatöötamiseks on vajalik teha uuringuid, analüüse, ekspertiise vms, siis tuleb need teha ning planeeringusse lisada.

Planeeringute dokumentidega on võimalik tutvuda geoinfosüsteemis EVALD, Saku valla kodulehel ning tööaegadel Saku Vallavalitsuses (Juubelitammede tee 15, Saku alevik).

ELEKTRIVÕRGU EHITUSTÖÖD SAKU ALEVIKUS

29. jaanuarist kuni 2. aprillini toimuvad Saku alevikus uue kooli-, spordi- ja vabaajakompleksi elektrivõrguga liitumise ehitustööd, mida tehakse kolmes etapis. Palume kõikidel liiklejalatel olla tähelepanelikud.

I etapp 29.01-07.02 Raudtee tänava ja terviseradade vahelisel alal.

II etapp 3.02-10.03 Tallinna maantee jalgpalli staadioni ja ehituskeskuse vahelisel lõigul. Töid tehakse nii haljasaladel,

osaliselt kergliiklusteedel kui ka ehituskeskuse ja lasteaia Terake vahelisel alal.

III etapp 17.02-02.04 Teaduse tänaval, Juubelitammede teel, Pargi tänaval ja Staadioni tänaval. Töid tehakse haljasaladel ja sõiduteedel, kus kaevetööde ajal on liiklus ajutiselt ümber suunatud.

Kaevetööde tellija on Elektrilevi OÜ ja kaevetööde teostaja on Petro-Elekter OÜ.

Parkimine Sakus Tallinna mnt 10 põhikoolimaja juures ja liikluskorralduse muudatus

PEEP PUKK | majandusteenistuse juht

Vallavalitsusel on põhikooli liiklus- ja parkimiskorraldusega olnud viimasel ajal palju tegemist. Tallinna mnt 10 parkimiskorraldus puudutab paljusid õpilasi ja õhtuti spordikeskust kasutavaid täiskasvanuid. Liikumisvahendite osas peab omavalitsus igal juhul eelistama bussi autodele. Ühistranspordiga ligipääs on vajalik igas vanuses ja samuti autot mitte omavatele inimestele.

Gümnaasiumi põhikoolimaja ja spordikeskuse juures on kollase joonega märgistatud kohtades peatumine keelatud. Igasugune sõitmine, peatumine ja parkimine on keelatud ka kõnniteedel. Bussipeatuses on keelatud parkimine ja seda toetab eraldi märk enne bussipeatust. Valesti parkijad takistavad aga bussiliiklust. Suur buss ei saa manööverdada sarnaselt sõiduautoga ning bussi juht ei pea parklas riskima bussi ja parkivate sõidukite vigastamisega. Suur buss vajab ka parkla sissesõiduteedel rohkem ruumi. Seal peatunud või valesti parkivad sõidukid on tõsiseks takistuseks.

Täna on üks bussifirma teatanud, et senise liikluskorralduse jätkudes on ta sunnitud kaaluma bussiliini ümber suunamist.

Bussipeatuses parkivad autod seavad ohtu laste sisenemise-väljumise bussist, sest väiksemate laste liiklemist ei ole autode vahel märgata. Kümned lapsevanemad jätavad autod seisma just bussipeatuses ning jäävad oma lapse ootele, seda ka siis, kui parklas on vabu kohti. Selline seismine on aga juba parkimine ja see on bussipeatuses keelatud.

Liikluskorralduse muudatus 17. veebruarist

2024. aasta sügisel tehti muudatus, millega lubati kasutada parkimiseks kooli bussipeatuse ala õhtuti alates kella 19st ehk pärast viimase liinibussi käiku. Sellega lisandus 11 parkimiskohta. Oleme sunnitud viimast otsust muutma, sest selle kuritarvitamine on viinud olukorran, kus bussiliiklus on juba viimaste ringide ajaks sisuliselt blokeeritud. Alates

17. veebruarist lõppes kellaajalise parkimise võimalus bussipeatuse lõigus.

Parkimiskohti on ümbruses üle 200

Eelmise aasta lõpus rajasime muusikakooli taha parklasse lisaks ligi paarikümmend uut parkimiskohta, millega suurenes kohtade arv 44-ni. Muutsime liikluskorraldust, mis lubab tööpäeviti alates kella 16st liikuda tagumisse parklasse põhikooli ja muusikakooli esist teed mööda ning kasutada seal asuvat parklat. Kompleksi lähikonnas asub kokku 200+ parkimiskohta, mis jäävad umbes 250m jalutuskäigu raadiusesse.

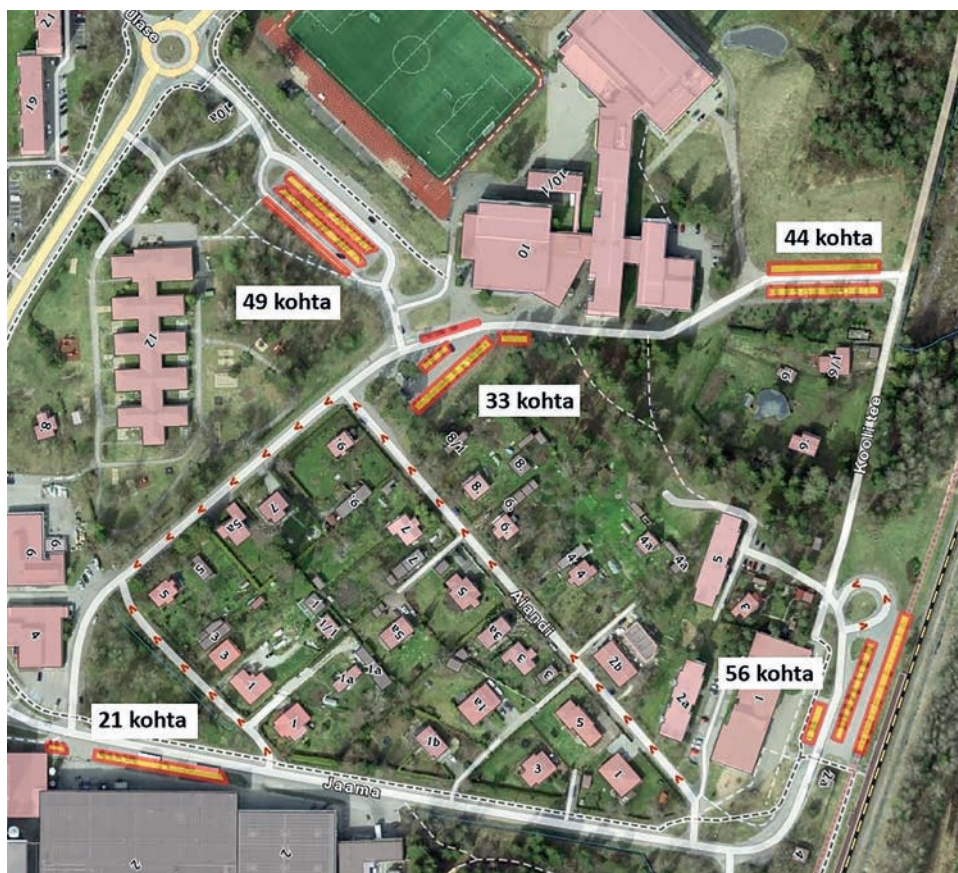
Tugevdame järelevalvet ja teeme veel selgitustööd

Selgitustööd on tehtud sügisest. Sügisõhtuti oli kohal vallamajanduse insener, kes aitas parkimist korraldada ja selgitas inimestega vesteldes muuhulgas bussiliiklust blokeeriva parkimise probleemi. Valla järelevalve inspektor on vormistanud parkimistrahve, kui on pargitud keelatud kohta. Kaasame edaspidi järelevalvesse ka piirkonnapolitseid.

Kevadel, kui ilmastik lubab, märgistame bussipeatuse kollaste siksakkidega, et ala oleks paremini märgatav.

Seaduses on kirjas

- ♦ Liiklusseaduse (LS) § 2 p 49 – parkimine on sõiduki ettekatsetatud seismajätmine kauemaks, kui seda on vaja sõitjate peale- või mahaminekuks või veose laadimiseks.
- ♦ LS § 2 p 52 – peatumine on sõiduki ettekatsetatud seismajätmine sõitjate peale- või mahamineku või veose peale- või mahalaadimise ajaks.
- ♦ LS § 21 lg 2 p 8 – sõidukit ei tohi peatada D-kategooria ühissõiduki peatuskoha teelaiendil või ühissõidukipeatuse teekattemärgisel, nende puudumisel aga peatuse poolel lähemal kui 15 meetrit bussi- või trollipeatuse ja taksopeatuse liiklusemärgile, kui see takistab D-kategooria ühissõidukite või taksode liiklust.
- ♦ LS § 21 lg 4 p 1 – parkida ei tohi kohas, kus ei tohi sõidukit peatada.

Parkimiskohad Sakus Tallinna mnt 10 ümbruses.

Kiisa alevikus algasid Pargi ja Tamme tänava ümberehitustööd

KALEV EENSAAR | teedeinsener

Pärast raadamistööd tõstetakse Pargi tänaval ringi tänavavalgustus, elektri ja sidevõrgu trassid, ehitatakse ringi sademevee kanalisatsioon ja teedeäärsed kraavid, asfalteeritakse Tamme ja Pargi tänava kruusateed ning sõiduteede kõrvale ehitatakse jalgteed.

Täiendavalt paigaldatakse valgustusmastid Tamme tänavale ja Kiisa raudteejaamani viivatele jalgteedele. Samuti

rajatakse kõvakattega jalgteed Pargi tänavalt Kiisa raudteejaamani ning Pargi tänavalt Tamme tänavani. Tööde käigus ehitatakse Tamme tänava otsa valgustatud ülekäigurada, mis viib üle Tõdva-Hageri maantee.

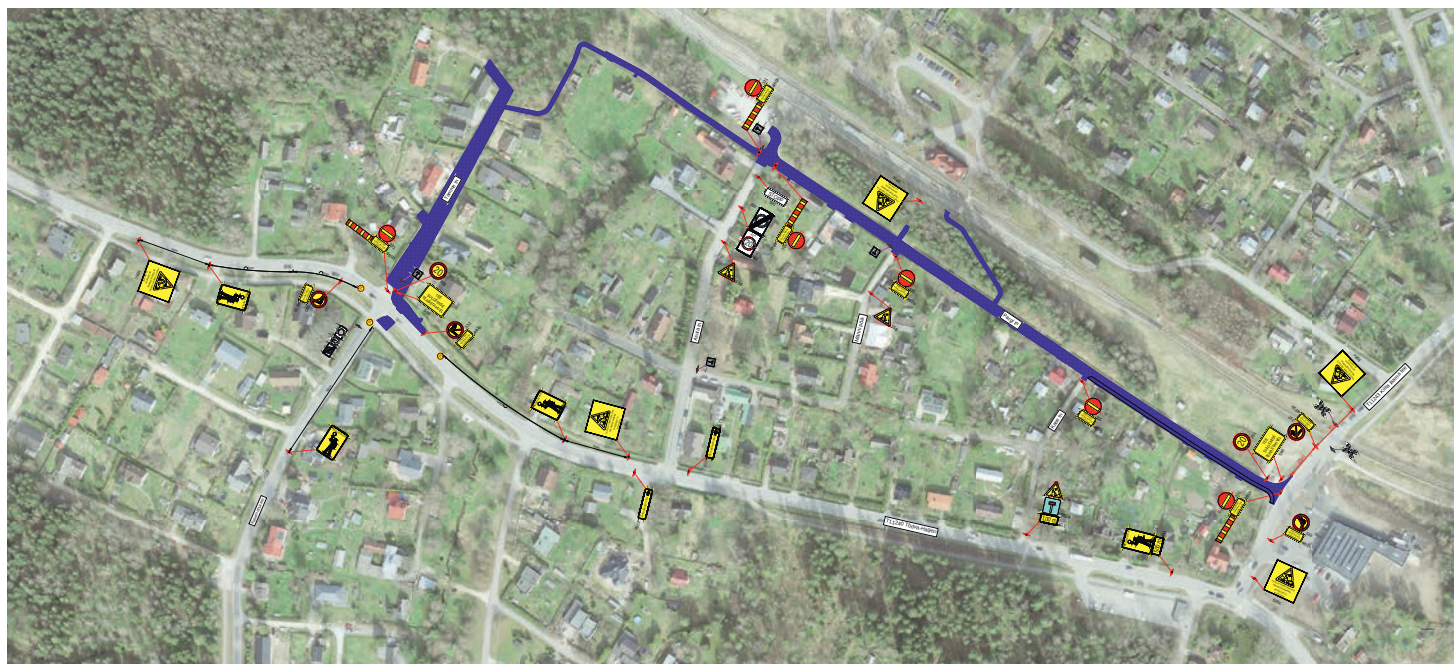
Ehitustööde ajal kehtib töotsoonis ajutine liikluskorraldus, mida palume tähelepanelikult jälgida.

Kiisa jäätmepunktini saab endiselt

mööda Asula tänavat ning Pargi ja Tamme tänavate elanikele säilib ligipääs oma kinnistule.

Ehitustööd teevad Watercom OÜ ja Elektritsentrum AS, järelevalvet teostab Eastconsult OÜ, ajutise liikluskorralduse eest vastutab Waymark OÜ. Tööde tellija on Saku Vallavalitsus.

Ehitustööde lõpp on 30. juuni 2025.

Sinisega on märgitud tööala.

Joonis: Waymark OÜ

Korteriühistud saavad taotleda vallalt toetust elukeskkonna parendamiseks

HELE-MALL KINK | arendusspetsialist

Taotluste esitamise tähtaeg on 31. märts 2025 ning taotlused tuleb esitada Saku valla e-toetuste keskkonnas. Taotlusvoor avaneb 1. märtsil 2025.

Toetusega soovitakse parandada avaliku ruumi väljanägemist ja keskkonnahoidu, ergutada korteriühistute omalgatust ja koostöötahet, tugevdada sotsiaalseid suhteid korterelamutes ja suurendada kogukonna aktiivsust.

Toetuse suurus on kuni 10 000 eurot korterelamu kohta, kuid mitte rohkem kui 50% kavandatava tegevuse abikõlblikust maksumusest.

Toetust on võimalik taotleda Saku vallas tegutseval korteriühistul. Toetuse saamiseks peab korteriühistu või -ühistud (lubatud on ka ühistaotlus, mille maksimumsummat on võimalik summeerida) esitama vormikohaselt täidetud

taotluse, millele on lisatud vajalikud dokumendid.

Tähelepanu tuleb pöörata taotluse kohustuslikele lisadele ning alustada koheselt nende koostamisega. Näiteks ehitiste ehituse või vee-, reovee- ja sadeveetorustike rekonstrueerimise korral on kohustus lisada eskiisjoonis/asendiplaan koos selgitusega. Eduka projekti ja eelarve koostamise aluseks on vaja võtta hinnapakkumised. Üheks oluliseks lisaks taotluse juures on korteriühistu üldkoosoleku või põhikirjast tulenevate volituste alusel juhatuse koosoleku protokoll koopia, mis sisaldab otsust abikõlblike tegevuste teostamise kohta ning kinnitust omafinantseeringu olemasolu ja suuruse kohta.

Rõhk on õuealadel (haljastus, parklad, jäätmemajanduse korraldamine, puhkealad, jalgrattahoidlad, välisvalgustus,

elektrisõidukite laadimistaristu jmt). Kõik toetatavad tegevused kajastuvad toetuse andmise korras. Tegevusi, mis on seotud kortermaja renoveerimisega (välisfassaad, rõdud, linnupeletajad, akende vahetus, trepikojad jms), ei toetata. Ehitustegevuste puhul tuleb lähtuda ehitusseadustikust.

Korterelamute toetuse infotund toimub 5. märtsil kell 18 Saku vallas (Juubelitamme tee 15, Saku alevik), kus tutvustatakse toetuse maksmise tingimusi, räägitakse taotlemisest ja aruandlusest Saku valla e-toetuste keskkonnas ning vastatakse tekkinud küsimustele.

Täiendav info www.sakuvald.ee/web/guest/korterelamute-elukeskkonna-parendamine või arendusspetsialistilt Hele-Mall Kink, e-post helemall.kink@sakuvald.ee või telefonil 528 7877.

Iga algatus võib muuta kogukonda – esita oma idee!

ANNELI KIKKAS | Nelja Valla Kogu, meetmete koordinaator

MTÜ Nelja Valla Kogu on Harku, Saku, Saue ja Kiili omavalitsusi, vabaihendusi ja ettevõtteid koondav avalikes huvides tegutsev organisatsioon. Üks oluline teema, millele tähelepanu pöörame, on sotsiaalse kaitse suurendamine – võimaldame projektirahastuste toel viia ellu tegevusi, mis aitavad kohalikel elanikel rohkem sotsialiseeruda ja suhelda ning mis peamine – kodust välja tulla.

Meie huviorbiidis on inimesed vanuses 55+ ning erivajadusega elanikud alates vanusest 16+. Aga ka need, kes hoolitsevad vanemaealiste või erivajadustega pereliikmete eest.

Kõik vajavad suhtlemist

Võib juhtuda, et mida vanemaks saame, seda vähem tahame kodust välja minna, kuid tihti ei mõista me, kui oluline on suhtlemine teistega ja kui positiivne mõju sellel meie elule on.

Uuringud näitavad, et sotsiaalne kaasatus on vaimse ja ka füüsilise tervise väga oluline mõjutaja. Kui saame positiivseid emotsioone, tunneme rõõmu ühiste tegemiste üle ja kogeme midagi, mis tõstab eneseusku, on see märk sellest, et ajus on aktiveerunud virgatsained serotoniin ja dopamiin, mis omakorda mõjutavad meie meeleolu ja kogu keha üldist konditsiooni. Nad aitavad tunda seismist õnnetunnet ja seda ka väikestest

asjadest. On kindlaks tehtud, et positiivse mõtteviisiga inimesed on parema immuunsusega, nende organism on tugevam ja tihti mõjutab see isegi südame tervist. Seega on teiste inimestega koos tegutsemisel väga suur mõju meie kehale, vaimsele tervisele ja üldisele toonusele. On ka leitud, et väga lihtne on eralduda, üksi olla ning mida kauem inimene on üksi olnud, seda keerulisem on taas suhtlema hakata. See omakorda tekitab vaimset pinget, isegi kui inimene seda ei tunnista.

Võimalusi on palju

Sotsiaalse eraldumise vältimiseks on ellu kutsutud meede „Sotsiaalse kaitse suurendamine“, mille raames Nelja Valla Kogu rahastab väga hea meelega miniprojekte, mille taga on hea idee ning mis kannab eelpool väljatoodud eesmärgi – julgustada 55+ vanuses või erivajadusega inimesi kodust välja tulema, koos midagi ette võtma ja suhtlusvõrgustikke looma, et säilitada side kogukonnaga.

Kõik tegevused, mis toetavad inimväärikust ning sotsiaalse kaitse suurendamist, on teretulnud. Näiteks võivad need olla koolitused sihtgrupe huvitavatel teemadel – vaimne tervis, füüsiline tervis, enesehoid jne. Või hoopis ühised tegevused – millegi meisterdamine, teadlikkuse tõstmine mingis valdkonnas või

uute oskuste omandamine. Võib kombineerida liikumist ja kauneid kunste, võib välja tulla millegi täiesti uuenduslikuga, mida piirkonnas varem ei ole ette võetud.

Esita oma idee!

Kevadine taotlusvoor avaneb 17. märtsil ja on avatud kuni 30. märtsini. Toetussummad on vahemikus 1000–6029 eurot ning taotlemine toimub elektroonilises keskkonnas.

Kõik, kes tunnevad, et teema puudutab ning on idee, mida ellu viies on võimalik neid sihtgrupe ühistegevustesse Saku piirkonnas kaasa haarata, palun tutvuge meie miniprojektide taotlusvooru tingimustega MTÜ Nelja Valla Kogu kodulehel: www.nvk.ee.

Tulge võimalusel osalema!

Ja osalejatele – kui vallalehest või sotsiaalmeediast hakkab silma võimalus kuskil tegevustes kaasa lüüa, siis pane ennast või oma vanemaealine sõber kirja ja tule kohale. Meie rahastuse toel toimub mitmeid tegevusi ja parim viis neile ligi pääseda on jälgida Nelja Valla Kogu või Saku Vallavalitsuse sotsiaalmeediakanaleid. Kõikidest toimuvatest sündmustest anname seal teada ning need on kõigile sihtrühmadesse kuuluvatele inimestele tasuta ligipääsetavad. Tähtis on meel avatuna hoida!

NELJA VALLA KOGU

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

MTÜ Nelja Valla Kogu avab Euroopa Sotsiaalfond+ toetusmeetme „Sotsiaalse kaitse suurendamine“ miniprojektide taotlusvooru

Meetme tegevused peavad toetama ESF+ eesmärgi:

- 1) Pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine ning hoolduskoormuse leevendamine
- 2) Inimväärikuse tagamine ning sotsiaalse kaasatuse suurendamine

Miniprojektide tegevuste sihtrühmadeks on Nelja Valla Kogu tegevuspiirkonnas alaliselt elavad:

- Vanemaealised inimesed vanuses 55+ aastat
- Erivajadusega inimesed vanuses 16+ aastat

Taotlusvooru maht 60 290 €

Toetuse minimaalne summa on 1000 € ja maksimaalne summa 6029 €

Taotlusvoor on avatud 17.–30. märts 2025

Toetusdokumentide esitamine toimub SPOKU keskkonnas.

Meetme kirjeldus ning taotlemistingimused www.4kogu.ee

Info ja nõustamine: Anneli Kikkas, tel +372 53 807 345, e-post anneli@4kogu.ee

Kannikese tänava lõhnahäiringu lahendamine lõpusirgel

AS Saku Maja

Kannikese tänava elanikke on pikka aega häirinud piirkonnas asuvast reoveepumpplast tulenev lõhnahäiring. Hea uudis on, et planeeritud õhupuhastuse rajamise tööd on lõppenud ja loodame, et probleem saab peagi lahendatud. Täna on õhupuhastuse süsteem kasutusvalmis ja seade on tööle pandud ning bioloogiline õhupuhastus hakkab kevadiste soojemate ilmade saabudes järjest efektiivsemalt tööle.

Lõhnahäiringu probleemi lahendamine sai alguse juba 2022. aastal. Oktoobris 2022 valmis eksperthinnang, mille eesmärk oli selgitada välja reoveepumpla lõhnahäiringu võimalikud tekkepõhjused. See sai projekteerimisel aluseks. Hanke tulemusena sõlmiti 2023. aasta suvel leping projekteerijaga ning 2024 suvel allkirjastati leping õhupuhastuse rajamiseks. Detsembris 2024 jõudsid kohale õhupuhastuse seadmed ning alustati paigaldus- ja installatsioonitöödega. Käesoleva aasta veebruari alguseks oli õhupuhastuse süsteem täielikult kasutusvalmis ning piirkonna elanikud ei pea tulevikus enam suurt lõhnahäiringut taluma.

Tööde käigus rajati reoveepumpla ruumides uued ventilatsiooni torustikud ning mõlema pumpla kambri väljatõmbe õhk suunatakse õhupuhastusse. Õhupuhastuse seade on kaheetapiline, millest esimene etapp on skraber (seade lisandite

Kannikese tänava reoveepumpla.

Foto: Saku Maja

püüdmiseks gaasisegus sh õhus) ja teine puidumultsiga biofilter. Kuna õhupuhastuse protsessi käivitamiseks biofilteris on vajalik biokile tekkimine multsi osakeste pinnale, siis võtab seadme tööle hakkamine aega. Külmal talvel on see oluliselt aeganõudvam ning arvatavasti saavutab õhupuhastus oma efektiivsuse kevade poole, üle +15 kraadiste soojade ilmade saabumisel. Sellega on selgitatav, miks praegu on piirkonnas veel reoveelõhna tunda, kuigi seade on tööle pandud.

AS Saku Maja on teinud ulatuslikku tööd, et leida lahendus, mis tagaks Kannikese tänava elanikele parema elukeskkonna. Oleme kindlad, et uus lõhnatöötlussüsteem vähendab märkimisväärselt ebameeldivaid lõhnu ning parandab piirkonna õhukvaliteeti. Kokku on praeguse õhupuhastuse rajamise kulud alates projekteerimisest peaaegu 140 000 eurot.

Täname kõiki elanikke mõistva suhtumise eest kogu projekti vältel!

NELJA VALLA KOGU

Nelja Valla Kogu avab LEADER strateegiaperioodi 2023-2027+ taotlusvoor

MEEDE 1 Kogukondade toetamine, maht 330 075 eurot

MEEDE 2 Ettevõtluse arendamine, maht 259 597 eurot

MEEDE 3 Piirkonna arendamine, maht 148 204 eurot

Taotlusvoor on avatud 1.-14. aprill 2025

Taotlusi saab esitada vaid e-PRIA keskkonnas

Meetmete kirjeldused ning taotlemistingimused on leitavad www.4kogu.ee

Info ja nõustamine: Rando Lai, tel +372 53 682023, e-post info@4kogu.ee

Eelneval kokkuleppel nõustamine Nelja Valla Kogu kontoris, Miku tee 7, Vaela küla, Kiili vald

Taastava õiguse eduka rakendamise võti peitub koostöös

MERILIN PIIRSALU

Alaeliste erikohtlemise põhimõte kehtib Eesti õigussüsteemis alates 1. jaanuarist 2018. Selles on olulisel kohal vastutuse võtmine toimepandud tegude eest ning reageerimine vastavalt alaealise riskidele ja vajadustele. Eesmärgiks on ära hoida alaealise edasisi õigusrikkumisi. Sellist meetodit nimetatakse taastavaks õiguseks. Taastav õigus on konfliktide ja süütegude lahendamise viis, mis taastab poolte õigusrahu ja turvatunde ning võimaldab toimepanijal oma teo eest vastutus võtta. Piltlikult võimaldab see kõigil pooltel konflikti minevikku jätta. Kuna seitse aastat ei ole väga pikk aeg, siis Eesti inimeste jaoks on taastav õigus veel pigem uus lähenemine. Mis on selle sisu ning kuidas seda Sakus rakendatakse, sellest räägivad lähemalt Põhja ringkonnaprokuratuuri noorteprokurör **Annika Vanatoa** ja Saku valla piirkonnapolitseinik **Kätlin Murre**.

„Saku kogukond on taastava õiguse väga hästi omaks võtnud. Prokuratuuris näeme seda selgelt alaealisi puudutavate kriminaalmenetluste arvude pealt – Saku vallast jõuab prokuratuurini vähem noori kui mujalt,“ alustab Annika Vanatoa. Ta tunnustab, et ei uskunud ise ka alguses taastavasse õigusesse, kuid kogemus on näidanud, et see töötab.

Prokurörina on ta alaealistega töötanud 11 aastat ning viimasel viiel

kasutanud just taastava õiguse meetodit. Ta peab taastava õiguse suureks plussiks, et meetod paneb noori oma tegusid analüüsima: „Analüüsima hakatakse ainult siis, kui asi räägitakse läbi. Kannatanul on rääkimist vaja, et tekiks rahu. Kahtlustatav saab rääkida, miks ta midagi tegi. Kaasatud võib olla ka rohkem osapooli, näiteks need, kes sündmust pealt nägid ja keda see häiris. Lõppeesmärk on õigus-ja hingerahu taastamine,“ selgitab ta. Prokurör rõhutab, et on oluline, et noor saaks aru, et tema teol on tagajärjed: „Süüdlane peaks analüüsi käigus ise tulema lahenduse peale, kuidas ta saab kannatanule oma teo heastada.“

Mida varem, seda parem

Taastava õiguse rakendamine ei tähenda alati, et kriminaal- või väärteomenetlust ei alustata, aga juhtumi lahendamine on kergem, kui osapooled varakult kokku viia. „Noore jaoks on kergendav asjaolu, kui ta võtab vastutuse, palub siiralt vabandust ning saab aru, et ta teol on tagajärjed. Siis on suurem ka tõenäosus, et noor ei satu prokuratuuri enam tagasi,“ ütleb Annika Vanatoa.

Kätlin Murre lisab, et paljud juhtumid leiavad aset koolis. „Isegi kui tuleb menetlust alustada, siis lapsed peavad ju homme ka kooli minema. See tähendab, et kannatanu pool peab julgema kooli

minna. Kui kooli sotsiaalpedagoogid, lastekaiste ja politsei hakkavad koostöös juhtumiga kohe tegelema, siis saab turvatunde kiiremini taastada. Saab välja selgitada ringi, kes on juhtumist mõjutatud ning otsida lahendusi, kuidas edasi minna,“ selgitab ta.

Prokurör ütleb, et mida kiiremini asjaga tegeleda, seda tõenäolisemad on paremad tulemused. „Kohtusüsteemis juhtumitega tegelemine võtab aega. Kui kohapeal on eeltöö ära tehtud, pinged maha võetud ja turvatunne olemas, siis on osapooltel lihtsam kokku leppida ja lahendust leida.“

Kaasamine toob selguse

Kätlin Murre toob välja, et kuigi paljud juhtumid toimuvad koolis, siis puutuvad asjasse ka vanemad. „Isegi kui lapsed lepivad omavahel ära, siis lapsevanem võib ikkagi olla juhtunu pärast väga vihane. Kui aga toimub konflikti lahendamine taastava õiguse raames ja sinna on kaasatud ka lapsevanemad, siis selginevad asjad kõikide jaoks kiiremini,“ ütleb ta.

Annika Vanatoa lisab, et konfliktis laste vanemad pole võib-olla varem kunagi suhelnud ja on mõttes loonud teineteisest väga negatiivse pildi, aga kui istutakse koos maha, siis tihti peale selgub, et teine on ka tavaline inimene

Põhja ringkonnaprokuratuuri noorteprokurör Annika Vanatoa.

Foto: Kiur Kaasik, Delfi Meedia

Saku valla piirkonnapolitseinik Kätlin Murre.

Foto: Raili Vainola

Saku valla süüteod 2022–2024				Alaealiste toime pandud süüteod Saku vallas			
	2022	2023	2024		2022	2023	2024
Registreeritud väärtegeusid	430	498	482	Väärteod	65	51	25
Registreeritud kuritegeusid	125	142	122	Kuriteod	2	2	6
Süütegeusid kokku	555	640	604	Süüteod kokku	67	53	31

ja saab hakata ühiselt mõtlema, kuidas olukorda paremaks teha. „Laua taga saab tohutud emotsioonid maha laadida, saab küsimusi esitada või lihtsalt seda inimest näha,“ lausub ta.

Kogemused räägivad enda eest

Taastava õiguse põhimõtete näitlikustamiseks toob Annika Vanatoa juhtumi, kus kolm alaealist murdsid majja sisse ning varastasid sealt asju. Prokurör soovis rakendada taastavat õigust. Kui poisid olid kohe nõus, siis ühe noormehe isa oli sellele väga vastu. „Lõpuks veensin ta ümber: kas proovime konfliktivahendust ning istute maha ja arutate, kuidas poisid saavad oma tegu heastada või tuleb poisi tulevik kriminaalmenetlusega ära rikkuda. Lapsevanem tegi protsessi läbi ning tuli hiljem väga tänulikult tagasi uurides, miks ei ole sellistest konflikti lahendamise viisidest rohkem räägitud,“ lausub prokurör. Sama juhtum tõestab, et taastava õiguse meetod võib anda südamerahu kannatanule. „Naine, kelle majja sisse murti, oli tohutult hirmul, mõeldes, kes on tema majas käinud ja asjades sorinud. Kui ta istus koos poistega laua taga, siis hirm kadus. Poisid tunnistasid, et tahtsid vaid nalja teha, arvates alguses, et selles majas ei elagi kedagi. Lepiti kokku, kuidas toimunud heastada – kes siis pesi aknaid, kes niitis muru.“

Karistus ei ole enamasti lahendus

Prokurör tõdeb, et kohtab endiselt suhtumist, et kui noor pääseb pelgalt rääkimisega, siis see teda ei paranda, tuleks ikkagi karistada ja saata ühiskondlikult kasulikule tööle (ÜKT). Annika Vanatoa sellesse ei usu. „Kui noor teeb ÜKT-d, siis ei ole tal kokkupuudet inimesega, kellele ta liiga tegi. Ta ei heasta ega analüüsi enese juures midagi. Ta võib küll tee ära pühkida või kaste ritta laduda, aga järgmist õigusrikkumist püüab lihtsalt paremini varjata. Võib-olla tekib

viha ja trots selle vastu, kes avalduse tegi. Kellegi turvatunne ei ole nõnda tagatud ja tõenäosus kordumiseks on suur.“

Kogukonna toetus loeb

Annika Vanatoa tõstab Saku valda taastava õiguse rakendamisel esile kui edulugu. „Kui juhtum jõuab politseisse või prokuratuuri, siis see on juba viimane etapp. Efektiivne sekkumine algab sageli lähedaste ja kogukonna toetusest ja kooli valmisolekust probleemide lahendamisel osaleda. Näiteks juhul, kui üks õpilane teeb teisele liiga ja kool on jätnud olukorra lahendamata, kuhjuvadki avaldused lauale. Kui kool sekkub kohe ja annab osapooltele võimaluse oma seisukohti väljendada, siis see on normaalne viis olukorda lahendada. Kui kõik teeksid nii, siis mul ei olekski tööd,“ muigab ta.

Kätlin Murre lisab, et noored ei anna endale sageli aru, kuidas see tulevikku mõjutab, kui nad karistusregistrisse kantakse. Mitmed noored, kes on teismelisena mõne rumalusega hakkama saanud ning kelle lugu on lahendatud taastava õiguse meetodiga, on tulnud aastaid hiljem piirkonnapolitseainiku juurde ja tõdenud, et saavad alles nüüd aru, kuidas nad oleksid võinud oma tuleviku ära rikkuda ning on tänulikud, et said juhtumi lahendada taastava õiguse raames.

Koostööl on määrav roll

Saku valla eduloo taga on kohalikud inimesed, kes teevad oma tööd südamega. Piirkonnapolitseainikud Enely Meho ja Kätlin Murre rakendavad taastava õiguse põhimõtteid juba aastaid ning sama jalga käivad vallavalitsuse lastekaitsetöötajad ja koolide sotsiaalpedagoogid. Kätlini sõnul on kõige võti tahe ja koostöö. „Me ei vaata noori mitte kui potentsiaalseid õigusrikkujaid, vaid kui inimesi, kellel on võimalus oma vigadest õppida ja paremaks muutuda. Kui noorukiga tekib probleem, koondatakse jõud selleks, et leida parim lahendus, mis toetab tema

Alaealiste poolt toimepandud süütegude TOP
1. Alkohoolse joogi tarbimine alaealise poolt. 2024. aastal registreeritud 10 korda
2.–3. Narkootilise või psühho-troopse aine ebaseaduslik käitlemine väikeses koguses, registreeritud 4 korda
2.–3. Varavastane süütegu väheväärtusliku asja ja varalise õiguse vastu, registreeritud 4 korda

arengut ja heaolu, mitte ei süvenda probleeme. See tähendab tihedat koostööd kõikide asutuste ja osapoolte vahel,“ lisab ta.

Enamik noori ei ole oma olemuselt tegelikult halvad. Kellel meist poleks noorusest mõnda pahandust ette näidata? Noored tunnevad ennast ise ka halvasti, kui on midagi keelatud teinud. „Mul on väga palju näiteid, kus noor räägib juhtunu südamest ära ning ohkab lõpus, et tal on nüüd palju parem olla, sest sai murest lahti,“ ütleb Kätlin Murre.

Muutus algab alati iseendast

Saku vallas on noorte ja ka täiskasvanute süütegude arv väike, kuid see ei tähenda, et olukord ei võiks olla veel parem. „Sageli tekivad probleemid siis, kui inimesed tunnevad, et keegi neist ei hooli. Seega võiks iga kogukonna liige silmad lahti hoida ja tunda huvi oma naabrite vastu ning mitte jääda ükskõikseks, kui lapsed kuskil kaklevad. Kui tundub, et kellelgi on probleem, siis ei peaks niisama mööda kõndima, vaid võiks küsida: *kuidas sul läheb*. Märka oma kogukonna liikmeid! Sageli mõeldakse, et kui on probleem, siis keegi võiks kuskil midagi teha, kuid tegelikkuses algab muutus alati iseendast,“ ütleb Kätlin.

EELK Saku Toomase kogudusel on uus õpetaja

KRISTIINA SEPPEL | EELK Saku Toomase koguduse esinaine

Küünlapäeval 2. veebruaril seati ametisse EELK Saku Toomase koguduse uus õpetaja Ariel Süvari.

Saku kogudusega on Süvari seotud olnud 2023. aasta kevadest, mil ta seati ametisse koguduse abiõpetajaks. Paari aasta jooksul on ta teeninud ustavalt jumalateenistustel, jutlustanud, alustanud piibliringi, löönud kaasa erinevatel sündmustel, viinud läbi kiriklikke talitusi ning kasvanud kogudusega kokku. Kogudus hindab Arieli hingehoidlikku teenimisviisi, head huumorisoont, avatud suhtlust ja valmisolekut teenida kogukonda. Küünlapäeval toimunud ametisse seadmist viis läbi Põhja-Eesti piiskop Ove Sander. Jumalateenistustele järgnenud aktusel tõi valla poolt tervitused abivallavanem Tanel Ots.

Ariel Süvari on abielus ja isaks kolmele lapsele. Ta on sündinud ja kasvanud Lääne-Virumaal (toona veel üsna tuntud õlletehase kõrval) kirikuõpetaja peres. Teoloogiaõpingud lõpetas Ariel Usuteaduse Instituudis aastal 2018 ning preestriks ordineeriti ta usupuhastuspühal aastal 2020. Vaimulikuna oli Süvarile esimene teenimiskoht Harkujärve kogukonna kirikus, kus tänaseni on väga suur rõhk kogukonna teenimisel ja ühendamisel. Viimased neli aastat on ta olnud ka hingehoidja Tabasalu hooldekodus. Ent karjääri kristlikus töös alustas ta hoopis Eesti Evangeelsete Üliõpilaste Ühenduses: alguses kohaliku töötajajana Tartus ja lõpuks neli aastat üle-eestiliselt seda organisatsiooni peasekretärina juhtides.

Aukartus ja alandlikkus

„Tulen alandlikult ja suure aukartusega Saku kogudusse,“ ütleb vastseatud õpetaja Süvari. „Selle koguduse ja kiriku sünn on seletatav üksnes imena. Kogudus, mis sai alguse pisikesest renditud ja igivanast palvemajast 12 liikmega on tänaseks kasvanud 265 inimeseni ja kerkinud on Ida-Euroopa üks unikaalsemaid pühakodasid. Seda kõike usu suhtes pigem leiges Eestis. Samuti kummardan sügavalt töö ees, mida on viimastel aastatel juhtinud Magne Mølster oma abi-kaasa ja kümnete vabatahtlikega. Loodan, et olen vääriline seda tööd jätkama.“

EELK Saku Toomase koguduse uus õpetaja Ariel Süvari.

Foto: Kris Moor

Koguduse senine õpetaja Magne Mølster on Eestis teeninud Norra Misjoniseltsi saadikuna ning jätkab märtsikuust muudes üldkiriklikes ülesannetes. Magne Mølsteri tänujumalateenistus toimub 30. märtsil kell 11 Saku kirikus. Kõik on oodatud osalema!

Milline on uue õpetaja visioon või soov Saku kogudusele ja kogukonnale?

„Mind on alati inspireerinud üks irriteeriv Austria tudengiliikumise loosung: „Jeesus on vastus, aga mis oli küsimus?“ Oma teenimistööd alustasin erinevaid kogudusi ühendavas kristlikku sõnumit kuulutatavas organisatsioonis: tudengid jutustasid oma kaaslastele sellest, mis on nende elu mõte. Mis neid julgustab ja rõõmustab. Kontrastiks karjääri algusele olen viimased aastad kuulanud eakate inimeste lugusid. Tuleb tunnistada, et

eluõhtul kipuvad need pigem olema kurvad. See on õpetanud tähele panema, märkama ja tõsiselt võtma seda, mis on inimeste mõtetes päriselt. Tahan need kaks, võibolla mõnikord pinges olevat aspekti, kaasa võtta Saku kogudusse,“ ütleb Süvari. Ta lisab, et siinse koguduse moto on: „Lähedal inimestele, lähedal Jumalale“. „Ühest küljest me oleme Saku kogudus ehk kõigi Saku inimeste jaoks olemas. Me oleme osa kogukonnast ja tahame väga tõsiselt võtta seda, mida Saku inimesed oma hinges igatsevad. See tähendab kuulamist, tähele panemist, tõsiselt võtmist. Teisest küljest oleme leidnud endale pidepunkti elus – Jumala. See annab elule mõtte, see annab lootuse ja suuna. Ja soovin väga, et see paistaks välja iga koguduseliikme elust ja südamest, nagu Pähklimäe künkal särav uus ja imeilus kirik.“

Kogu kasutuskõlblik tekstiil ja tekstiilijäätmed eraldi!

Kliimaministeerium

Kohalik omavalitsus peab alates 1. jaanuarist korraldama tekstiilijäätmete liigiti kogumise. See tähendab, et igal inimesel peab olema võimalik tekstiilijäätmeid ära anda oma kohaliku omavalitsuse piires. Milliseid esemeid aga viia tekstiilijäätmete kogumispunkti, mida tuleb seda tehes tähele panna ja mis neist jäätmetest edasi saab?

Esmalt tuleb selgeks teha, et tekstiili all peame silmas nii riideid, jalanõusid kui ka tekstiile, mis pärinevad kodumajapidamistest, näiteks tekid, padjad, rätikud, kardinad jne.

Mida teha tekstiilijäätmetega?

Kui riided, jalanõud või muud tekstiilid ei ole enam kasutuskõlblikud, tuleb need viia tekstiilijäätmete kogumiskohta. Selleks võib olla näiteks jäätmejaam, avalik konteiner või kogumisring. Konkreetsete tekstiilijäätmete kogumiskohtade osas saab kõige täpsema info oma kohalikust omavalitsusest.

Hallitanud, kopitanud või koitanud tekstiilijäätmed viska segaolmejäätmete konteinerisse. Hügieenilistel põhjustel pane segaolmejäätmete konteinerisse ka aluspesu, sukkpüksid ja sokid.

Kasutuskõlblik tekstiil

Kui sul on kodus terved ja puhtad riided või jalanõud, mida endal enam vaja ei lähe, vii need lähimasse riidekonteinerisse või kasutatud rõivaste poodides asuvasse kogumiskastidesse. Ka paljudes kaubanduskeskustes on kogumiskastid kasutatud riidele. Mõnikord korraldatakse kasutatud esemetele kogumisringe. Jälgi ainult, mida konteinerisse panna tohib.

Parim, mida siiski teha, on igal võimalusel vältida tekstiilide jäätteks muutumist. Kui tekstiile tõesti enam kanda või kasutada ei saa – näiteks on särk muutunud auklikuks või püksid siit-sealt kuldunud – võib neid pakkuda ka kaltsuvaipade kudujatele või muudele käsitööseltidele. Samuti on võimalik rätikuid, kodutekstiili, patju ja tekke annetada loomade varjupaikadele, kes neid hea meelega kasutavad.

Tööstuses tekkinud tekstiilijäätmed

Kohalik omavalitsus ei pea korraldama tekstiilitootmises tekkinud tekstiilijäätmete vastuvõttu. Tootmisettevõtte peab tekkinud jäätmed liigiti koguma ning andma need üle

keskkonnaluba omavale jäätmekäitlusettevõttele.

Miks on tarvis tekstiili eraldi koguda ja mis sellest edasi saab?

Selle asemel, et tekstiilijäätmed satuksid prügimäele või põletusse, saab osa neist ümber töödelda ja kasutada uute toodete valmistamiseks. Nii hoiame kokku loodusressursse ja vähendame jäätmeteket. Eestis on varsti tekkimas ka tekstiilijäätmete ringlussevõtu võimalus, seega liigume sammhaaval selles suunas, et tekstiilijäätmetest sünniks uut väärtust.

Euroopa Liidul on plaan kehtestada tekstiilidele tootjavastutus. Selle peamine eesmärk on panna tootjad vastutama tekstiilitoodete kogu olelusringi eest, mis hõlmab ka kasutatud tekstiilide nõuetekohast käitlemist. Seejuures peavad tootjad edaspidi rahastama tootjavastutuse alla kuuluvate tekstiilitoodete kogumist, korduskasutust, ümbertöötlemist ja kõrvaldamist. Hetkel toimuvad EL tasandil läbirääkimised ning loodetavasti jõutakse tulemuseni selle aasta esimeses pooles. Siis selgub ka tootjavastutuse rakendamise tähtaeg.

Tahan ära anda	Kuhu viia	Mida jälgida
KASUTATUD TEKSTIIL (terved ja puhtad riided, mida saab uuesti kasutada)	Saku jäätmejaam (Tiigi tn 15, Saku alevik) Kiisa jäätmepunkt (Pargi tn 1, Kiisa alevik) Saku taaskasutuspunkt (Üksnurme tee 8, Saku alevik) Humana tekstiilikonteiner (Saku Selver, Üksnurme tee 2, Saku alevik)	- Jälgi, mida riidekonteinerisse panna tohib. - Paki kinnistesse kottidesse, et vältida määrdumist.
TEKSTIILIJÄÄTMED (kasutuskõlbmatud, mida ei saa uuesti kasutada)	Saku jäätmejaam (Tiigi tn 15, Saku alevik)	Sobivad katkised tekstiilid.
TEKSTIILIJÄÄTMED (kasutuskõlbmatud, mida ei saa uuesti kasutada)	Pane segaolmejäätmete konteinerisse	Sobivad tekstiilid, mis on: - märjad või niisked - tugeva lõhnaga - hallitanud - kopitanud - lisaks aluspesu, sukad, sokid
TEKSTIILIJÄÄTMED (kasutuskõlbmatud, mida ei saa uuesti kasutada)	Vii jäätmejaama ohtlike jäätmete konteinerisse	Sobivad tekstiilid, mis on: - õlised - värvised
TÖÖSTUSES TEKKINUD TEKSTIILIJÄÄTMED (nt tootmisjäägid)	Võta ühendust jäätmekäitlejaga, kellega vastav leping sõlmida	Tööstuses tekkinud tekstiilijäätmeid segaolmejäätmetesse panna ei tohi.

Eesti Raamatu Aasta – lugude, luule ja loovuse pidu

EVA VENTSER | Saku Vallaraamatukogu direktor

Veebruaris oli Saku raamatukogus E-tähele pühendatud väljapanek elulugudest.

Foto: Merilin Piirsalu

Käes on aasta, kui saame tähistada eesti keelse raamatu ilmumist 500 aastat tagasi. Suur õnn, et tänaseks on eesti kirjandus nii rikas ja mitmekesine. Saame oma emakeeles lugeda ilukirjandust ja teadustekste, meil on omakeelne õppe- ja ajakirjandus. Aastas ilmub Eestis ligi 4000 nimetust raamatuid, millest pea pooled on laste- ja täiskasvanute ilukirjandus. Selle aasta jaanuaris on ilmunud juba 372 nimetust raamatuid, mis teeb keskmiselt 12 nimetust päevas! See on suur väärtus, mida hoida ja hinnata.

Raamatuaasta ametlik avapäev on tehtud, kuid üle Eesti on ees ootamas palju sündmuseid. Igal raamatusõbral on võimalus jätta oma nөлapiste piltvaipa, mis mööda Eestit ringi liigub ja valmis saades hakkab kõnelema eesti raamatu ajaloost. Vaiba raamatuloolised sündmused valisid välja Krista Aru ja Mart Jagomägi ning üles joonistasid Kõrgema Kunstikooli Pallas tudengid. Harjumaal saab raamatulugu tikkida alates 19. augustist kolme nädala vältel. Täpsem koht, kus vaipa tikkimiseks üles seatakse, ei ole praegu veel teada. Vaip soovitakse anda Eesti Rahva Muuseumi kogusse.

Kõigil lastel ja koolinoortel on võimalus osa võtta üle-eestilisest võistlusest „Mina, raamat ja ekliibris“. Võistluse eesmärk on tähelepanu juhtida raamatu

tähtsusele ning proovida kätt omaenda ekliibri valmistamises.

500 aastat täitub ka meie kirjakeelel. Raamatukogudes on väljapanekuid ja sündmusi, mis just eesti tähestikule on pühendatud. Jaanuaris alustasime A ja Bga, kui olid väljas autobiograafilised teosed, veebruaris jätkame D ja Ega, kui tutvustame elulugusid ja dokumentaalkirjandust ja nii edasi terve aasta jooksul.

Saku valla raamatukogudes on pärast tähestikusündmuseid ees ootamas muudki toredat. 12. märtsil tuleb meile külla Epp Petrone. Päeval Kurtina Koolis räägib Epp raamatu loomisest, selle hoidmisest ja taaskasutamisest. Õhtul Sakus toimub aga enne kohtumist väike raamatulaat, kus saab osta või Petrone Print kirjastusele tagasi müüa „Minu...“ sarja raamatuid.

Märtsikuus tähistatakse ka rahvusvahelist luulepäeva. Eelmisel aastal raamatukogu juubelinädalal maikuu toimus Saku valla esimene luuleprömm. Toome selle prömmu luulepäevale veidi lähemale ning 27. märtsil, rahvusvahelisel teatripäeval, kutsume kõiki omaloomingu esitajaid ja kuulajaid-vaatajaid Saku raamatukokku sellest sündmusest osa saama.

Raamatukoguna oleme huvitatud, et meie lapsed saaksid võimaluse osaleda kirjandusega seotud sündmustel. Oleme

väga tänulikud Saku ja Kurtina koolide õpetajatele, kes valmistavad lapsi ette parimateks etteasteteks Harjumaal noorte luuleprömmule, etluskonkursile „Ellen Niiduga Midrimaal“ või 3.-4. klasside kirjandusmängule.

Parim kink raamatuaastal on oma tehtud raamat. Koos vallavalitsusega tegime valla ajalooramatu ettevalmistusega algust juba neli aastat tagasi. Nüüd on käes aeg, kui artiklid autoritelt toimetamisele jõuavad. Siis saame seda 2026. aasta jaanuaris, kui raamatuaasta veel kestab ja Saku vald oma 160. aastapäeva tähistab, esitleda ja imetleda.

Raamatuaastal kutsume üles kõiki noori ja täiskasvanuid panema end proovile jutukirjutamises. Nimelt kuulutame koos Saku Sõnumite toimetusega välja lühijutu võistluse. Pole tähtis, kas jutt on õudus-, ulme-, ajaloo- või armastuslugu, peaasi, et lugejal põnev oleks. Parimad tööd valib välja žürii, kuhu kuuluvad meie valla kirjanikud Eeva Park, Markus Saksatamm ja Pille Kannisto, Saku Sõnumite toimetaja Merilin Piirsalu ning Saku Vallaraamatukogu raamatukoguhoidja Anne Emmus. Kui loos juhtub olema Saku vallaga seotud seiku või mõni juhtum on niivõrd enneolematu ja üllatav, ei jää ka eri- ja ergutuspreemiad tulemata.

Head Eesti Raamatu Aastat!

Saku Vallaraamatukogu ja Saku Sõnumid kuulutavad välja

JUTUVÕISTLUSE

Sakusulg

OSAVÕTU TINGIMUSED

- Osaleda saavad noored alates 15. eluaastast ja täiskasvanud
- Jutu pikkus peab jääma vahemikku 5000-7000 tähemärki koos tühikutega
- Jutt peab olema kirjutatud eesti keeles
- Jutt peab olema ilukirjanduslik lugu vabalt valitud žanris: fantaasia, ulme, õudus, krimi, romantika, ajalugu vms
- Esitama peab originaalteose, mida ei ole varem avaldatud

OSAVÕTT JA TÖÖDE ESITAMINE

- Juttude esitamise tähtaeg on 1. mai 2025
- Võistlustöö tuleb saata e-kirjaga: merilin.piirsalu@sakuvald.ee või tuua paberkujul Saku, Kiisa, Kurtina või Kajamaa raamatukokku
- Jutu juurde palume lisada märgusõna JUTUVÕISTLUS ning esitaja nimi ja kontaktandmed
- Osalemisega annab autor õiguse kasutada juttu Saku Sõnumites, korraldajate veebilehtedel ja muudes seotud väljaannetes, viidates alati autorile

ŽÜRII

- Žüriisse kuuluvad kirjanikud Eeva Park, Markus Saksatamm ja Pille Kannisto, Saku Sõnumite toimetaja Merilin Piirsalu ning Saku Vallaraamatukogu raamatukoguhoidja Anne Emmus
- Žürii selgitab parimad jutud välja 31. maiks 2025

AUTASUSTAMINE

Jutuvõistlusel antakse välja

I koht

II koht

III koht

Lisaks vähemalt kolm eripreemiat

Kõikide premeeritud tööde autorid saavad auhinnaks osalemise Eleene Sammleri loovkirjutamise töötoas.

Parimad lood avaldatakse aasta jooksul Saku Sõnumites.

Kõikidele osalejatele korraldatakse 2025. aasta juuni alguses tänuüritus.

Jutuvõistlust toetavad Nurmiko, Saku Õlletehas ja Vesta.

Mis on üldõpetus?

KATI TUULIS | Saku Gümnaasiumi klassiõpetaja

Õppida saab igal pool ja igat moodi. Saku Gümnaasiumi algklassid (1.–4. klass) õpivad kas ainepõhise õppe või üldõpetuse põhimõtete järgi. Mõlemad õppimisviisid on omal moel väärtuslikud. Selles artiklis räägime üldõpetusest.

Mina ja üldõpetus

Olen tänaseks õpetanud Saku Gümnaasiumis 15 aastat, millest peaaegu seitse üldõpetuslikke põhimõtteid järgides. Esimesed kolm aastat jätsin kõrvale kõik õpikud ja töövihikud ja valmistasin kõik materjalid ise ette, aga praegu kasutan ka ettenähtud õpikut-töövihikut õpiharjumuse tekitamiseks ja ülesannete lahendamiseks. Olen alati olnud natuke kastist välja õpetaja – õpetan palju läbi mängu, päriselu, kogemuste. Tahan rääkida lastele lugusid, suunata neid inimesi ja ümbritsevat märkama. Väärtused on minu jaoks omaette väga oluline teema. Peamised väärtused saab laps kaasa kodust. Aga kool-kodu peavad tegema tihedat koostööd, et õpilasest kasvaks arukas 21. sajandi kodanik. Naudin täielikult õpetaja tööd, sest minu meelest on nii õppimine kui õpetamine eluäge! Ja kool peab olema koht, kus tunned end hästi, julged välja öelda, mida mõtled ja tunned. Peab olema turvaline, mõnus, tore! Üldõpetus paelus mind juba ammu. Mulle meeldib, kui teemat vaadatakse erinevate nurkade alt, laiapõhjaliselt ja põhjalikult. Magistritööd tehes sain kinnitust, et ainepõhises õpetuses ei pruugi õpilase aju ühelt teemalt teisele nii kiiresti ümber lülituda, aga üldõpetuses ei ole see nii keeruline. Me võime pärast vahetundi jätkata samal teemal, kus vahetund õppetöö katkestas. Võime ühel päeval tegeleda rohkem matemaatikaga, samas, järgmisel päeval panna oluliselt suuremat rõhku loodusõpetusele. Õpilane saabki kauem ühele teemale keskenduda, süveneda. Üldõpetus toetab väga ka 21. sajandi oskuseid – koostöö, suhtlemisoskus, argumenteerimisoskus, kriitiline mõtlemine, probleemülesannete lahendamine.

Õpilased ja üldõpetus

Õpilastel ei muutu selles mõttes midagi, et nad saavutavad kõik

Õpilased võivad ühel päeval keskenduda rohkem matemaatikale, teisel päeval mõnele muule ainele.

õpitulemused, nii nagu riiklikus õppekavas kirjas on. Lihtsalt meetod on teine. Nendel ei ole tunniplaanis ainetunde, neil on kirjas üldõpetus. Õpilastel võib olla ühel päeval rohkem keskendumist näiteks kevadetunnustele, järgmisel päeval jälle pühendumist peast arvutamisele. Tundide maht nädalaselt on sama nagu tavaõppes, garanteeritult õpetaja poolt. Ehk siis ei ole võimalust, et kui tegelikult oleks matemaatika 5×45 minutit, siis üldõpetuse õpilased õpivad seda 2×45 minutit. Õpilased õpivad kõike samamoodi nagu ainepõhises õpetuses, lihtsalt natuke teise ülesehitusega.

Lapsevanemad ja üldõpetus

Lapsevanema süda on rahul, sest lastel on koolis tore, teemasid õpitakse läbi päriselu, tehakse elulisi projekte. Vanemad on välja toonud, et lapsed on julgemad ja arutletakse ka kodus rohkem õpitu üle. Üks endine lapsevanem ütles et tema märkas, et lapsel kadus hirm eksida ja õppimine oli kuidagi pingevabam. Kui õpilane puudub, saab õpetaja jagada koolis tehtavat vanemaga, nagu tavaõppe puhulgi.

Üldõpetuse õpetajad arvavad

Meie koolis on üheksa üldõpetuse õpetajat. Need on Erle Mehine, Mariken Nikker, Kätlin Sarik, Liisa Lumiste, Birgit Väljamäe, Kaire Kulbin, Inga Maasi, Eleri Troska ja mina. Mida õpetajad üldõpetusest arvavad? Õpetajate kogemus üldõpetuses ulatub poolest aastast viie aastani.

- ♦ Üldõpetus võimaldab loimida õppeained tervikuks, muutes õppimise põnevamaks ja elulähedasemaks. See toetab õpilaste loogilist mõtlemist ja seoste loomist ning rikastab nende maailmapilti, pakkudes samas õpetajale inspireerivaid väljakutseid.
- ♦ Mulle meeldib üldõpetuse juures see, et erinevaid õppeaineid loimitakse terviklikuks ja seotud tervikuks, selle asemel

Kati Tuulise õpilased oma lemmikraamatutega.

Fotod: erakogu

et õpetada neid eraldi ainete kaupa. See tähendab, et näiteks matemaatikat, eesti keelt, loodusõpetust ja kunsti võib õpetada üheskoos läbi erinevate teemade ja praktiliste tegevuste. Lisaks annab suure väärtuse üldõpetuse õpetamise juures õpetajate omavaheline tihe koostöö.

- Minu arvates on üldõpetus suurepärase viisi õpitulemuste saavutamiseks, sest see võimaldab lastel õppida mänguliselt ja eluliste kogemuste kaudu. See annab nii lastele kui ka õpetajale loovuse ja paindlikkuse – lapsed saavad teha valikuid, avastada ja õppida koostöös, samal ajal kui õpetaja saab siduda õpitavat päriseluliste

olukordadega. Selline lähenemine aitab lastel paremini mõista ja meelde jätta, kuna nad kogevad õpitut päriselt, mitte ainult teoorias. Erinevalt ainepõhisest õppest, mis seab nii lapsed kui ka õpetajad kindlatesse raamidesse, annab üldõpetus võimaluse kohandada õppetööd vastavalt laste huvidele ja vajadustele. See muudab õppimise tähendusrikkamaks.

- Minu jaoks on üldõpetus õppevorm, kus kõik õppeained on omavahel seotud tervikuks. Õpilased saavad seeläbi teadmisi laiemalt. Ühe teema õppimine toimub erinevaid aineid silmas pidades erinevate nurkade alt. Ainete lõimimine

arendab õpilastes erinevaid eluks vajalikke oskusi – koostöö, organiseerimine, planeerimine, uurimine, probleemi lahendamine, kriitiline mõtlemine.

- Üldõpetus annab lapsele suurepärase võimaluse avardada oma silmaringi akadeemiliste teadmistega samaaegselt. Õppimine on loomulik ja kaasahaarav, sest õpetajal on paindlikkus valida teemasid lähtuvalt oma õpilaste huvidest. Olulisel kohal on koostöö, mis hajutab liigset survet ning aitab arendada sotsiaalseid oskusi, muutes seeläbi õppimise teekonna turvaliseks ja põnevaks.

KRISTEL REILJAN, ENDINE LAPSEVANEM ARVAB

Olen seda meelt, et haridus ja haritus on meie kalleim vara. Ja mulle kui lapsevanemale meeldis väga uuenduslik üldõppe mõtteviis, kus teemasid käsitleti kompaktset: alustades detailidest, liikudes ühtse terviku poole. Andes õpitule selgema suuna ja sidususe õpitust paremini aru saada ning mõistmise, miks see teadmine mulle kasulik on. See andis õpitule tähenduse ja õpilasele vastutuse – oskuse analüüsida ja ennast väljendada, tekitas tugeva ühtekuuluvustunde ja isikliku panuse andmise tähtsuse grupisisest.

Üldõppe vorm andis õppimisel eduelamusi, mis motiveeris ja sütitas eranditult kõiki õpilasi andma endast parim. Sel moel õppimine on stressivaba ning igati õpilasi innustav ja toetav. Minu arvates on üldõppe õpetamisviis

äärmiselt huvitav, mitmekesine ja põnev ning mis eriti oluline õpilast kaasav, seda nii klassiruumis kui ka ühistel väljasõitudel. Ja eks meil vedas ka väga õpetajaga, kes on juba ise väga energiline ja entusiastlik ning suurepärase eestvedaja. Siinkohal suur tänu õpetaja Katile selle julge algatuse eest, kes on tõesti erakordne!

Eks arengu mõte ongi õppida ja avastada pidevalt uusi asju ning minu seisukohalt on üldõpe õppimise teekonnal väga inspireeriv viis, kuidas seda teha sära silmis ja rõõmuga.

4G PRAEGUSED LAPSEVANEMAD ARVAVAD

Lapsevanemadena tunneme rõõmu üldõpetuse positiivsest mõjust oma lastele. On südantsoojendav näha, et meie lapsed lähevad igal hommikul kooli rõõmuga ning õpivad seal läbi aktiivse uurimise

ja tegutsemise. Koolitunnid on põnevad ja vaheldusrikkad, mis aitab lastel õpitavast paremini aru saada.

Eriti märkimisväärne on laste kasvanud arutlusjulgus ja eneseväljendusoskus – nad julgevad oma arvamust avaldada, küsimusi esitada ning on õppinud iseseisvalt lahendusi otsima ja seoseid looma. Teadmiste seostamine erinevate valdkondadega on avardanud nende silmaringi. Meil on hea meel, et vajalik materjal omandatakse põhiliselt koolis, mistõttu on kodune õppekoormus väiksem kui tavaõppe puhul. Näeme, et laste õpitulemused on head ning nende tahe iseseisvalt õppida on kasvanud – see kinnitab, et üldõpetus on meie lastele olnud õige valik.

E-keskkonnas Arno www.arno.ee esimesse klassi astumise taotlust vormistades, saab lapsevanem ka oma lapsega seotud erisoodidest märku anda.

Esimesse klassi vastuvõtt kestab 1.–31. märtsini

ELEN JAHIMAA | hariduse peaspetsialist

1.–31. märtsini saab esitada taotlusi Saku valla koolide – Saku Gümnaasium, Kurtina Kool, Kajamaa Kool – 1. klassi astumiseks. Selleks tuleb esitada taotlus e-keskkonnas ARNO www.arno.ee.

Peale keskkonda sisse logimist tuleb valida kooli mineva lapse andmete alt „Saku valla põhikooli vastuvõtu taotlus“.

Kuna koolivalmiduskaardid valmiavad lasteadeadel tavapäraselt aprillis, siis

tuleb need koos tervisetõendi, digitaalse foto ja nõustamiskomisjoni otsusega (selle olemasolul) taotlusele juurde lisada 1.–15. maini.

E-keskkonna kasutamise võimaluse puudumisel saab 1. klassi astumise taotluse esitada paber kandjal kooli kantseleisse. Lisaks eelnevalt nimetatud dokumentidele on paber kandjal esitatava taotluse juurde vaja lisada vanema isikut tõendava

dokumendi koopia ning lapse sünnitõendi või isikut tõendava dokumendi koopia.

Kooli minevad lapsed arvatakse välja lasteaia nimekirjast automaatselt 30. juuni seisuga.

Kui lasteaia kohast soovitakse loobuda varem, siis tuleb esitada ARNO keskkonnas lasteaia lahkumise taotlus vähemalt kaks nädalat enne soovitud kuupäeva.

Tugispetsialistide tööst Päikesekillu lasteaias

MARGIT KALDA | tugiteenuste juht, logopeed

Päikesekillu lasteaias peame oluliseks lapse individuaalsusega arvestamist ja sobivaimate arengutingimuste tagamist. Veedab ju suur osa Saku lastest oma päeva lasteaias ning on tähtis, et neil oleks siin hea olla.

Lapsed arenevad erinevalt ja võivad vajada mingil ajahetkel individuaalset lähenemist. Arengu igakülgselt toetamiseks on Päikesekillus tugimeeskond, kuhu kuuluvad logopeedid Margit Kalda, Hanna-Liisa Markna ja Anneli Tuulik ning eripedagoogid Carmen Deklau ja Pille Maasik. Lisaks on muu- ja mitmekeelsete laste eesti keele õpetaja Leevi Kaustel. Lastes sisemisi protsesse aitavad lahti mõtestada kunstiterapeut Kadri Otsepp ja mänguterapeut Elsi Medina. Tugiteenuseid korraldab tugiteenuste juht, logopeed Margit Kalda.

Lastes arenguvajaduste kaardistamine algab märkamisest. Jälgime kõikide laste arengut lasteaia tee algusest, viies läbi iga-aastaseid sõeluuringuid vastavalt vanusele. Vajadusel lisanduvad täiendavad hindamised, millest lähtuvalt koostame sekkumisplaani. Tavaliselt vajab kuni kolmandik lastest oma arenguteel suuremat tuge kui rühmakeskkond võimaldab. Sekkumisplaan on nagu rätsepaülikond, mõnikord piisab vanemate nõustamisest, teinekord on vajalik erimetoodiline sekkumine ning laps võib vajada individuaal- või väikegrupitunde. Grupitundides arendatakse näiteks matemaatilisi ja/või kirjaliku kõne eeloskusi. Individuaaltundides keskendutakse spetsiifilistele eesmärkidele, mida grupitunnis nii hästi teostada ei saa. Eesti keele õpe toimub väikegrupis, kus märksõnadeks on eesti keele kuulamine, kõnelemine, laulmine ja käeline tegevus. Mänguterapeudi tunnid on ainult individuaalsed, et laps keskenduks oma sisemistele küsimustele ja ressursidele. Kunstiterapeut töötab lastega nii individuaalselt kui grupis, kus lapsel on hea harjutada koostööd ja suhtlemisoskusi.

Õpitud oskuste suuremas keskkonnas rakendamiseks, on oluline koostöö õpetajaga, kes on lasteaias lapse peamine toetaja. Õpetaja heolust ja enesekindlusest tulla toime väljakutsetega rühmas sõltub ka lapse turvalisus. Õppe- ja kasvatustööd

Esireas vasakult Margit Kalda, Kadri Otsepp, Hanna-Liisa Markna.

Tagareas vasakult Carmen Deklau, Elsi Medina, Pille Maasik, Leevi Kaustel.

Foto: Keisi Vanahans

võib olla keeruline korraldada, kui rühmas käib üks või mitu erimetoodilist lähenemist vajavat last. Seetõttu on õpetajal alati võimalus pöörduda meie poole ja saada soovitusi rühmatöö ja -keskkonna kujundamise ning õppetegevuse läbiviimise osas. Rasketel hetkedel saab õpetaja osaleda kvisioonides või võtta osa kunstiterapeudi vaimset heaolu toetavast tegevusest.

Arengueesmärkide seadmisel on oluline osa peredel, sest last ning kodu võimalusi tunneb ju kõige paremini vanem. Innustame vanemaid kodus tugispetsialisti juhendamisel teraapia eesmarke ellu viima. Praktika näitab, et hea koostöö kannab vilja. Vastuvõtule on oodatud ka vanemad, kelle laps teraapias ei käi. Näiteks saab logopeedilt juhiseid kõne üldise arengu küsimustes või r-hääliku õppimiseks. Eripedagoog nõustab vanemaid lapse käitumis- ja õpioskuste kujundamise osas. Kui vanem mõistab, mis on tema lapse vajadused, suureneb kontakt lapsega ja seeläbi ka enesekindlus.

Samas ei käi mõned lapsed lasteaias, aga ka nende vanematel võib olla küsimusi lapse arengu kohta. Kehtiva koolieelse lasteasutuse seaduse järgi on lasteaia ülesanne nõustada arenguküsimustes kõiki piirkonda kuuluvate laste vanemaid. On meilgi olnud juhtumeid, kus vanem konsulteerib tugispetsialistiga juba enne lasteaeda tulemist. Julgustame vanemaid vajadusel meie poole pöörduma – kontaktid on lasteaia kodulehel.

Tugispetsialisti töö on mitmekesine ja ajas järjest enam muutuv. Muutunud on laste toevajadused ja lastevanemate ootused, aina enam suureneb nõustamise osakaal. Töös on vajalik end pidevalt täiendada, uute teadussaavutustega kursis hoida ja jagada kogemusi ametikaaslastega. Hoiame sidet valla tugimeeskondadega nii lasteaias kui koolis. Nii saab toetada laste sujuvamat haridusteed. Lisaks teeme koostööd Tallinna ja Tartu ülikoolidega, olles tulevaste eripedagoogide ja logopeedide praktikabaasiks ning panustades teadustööde läbiviimisesse.

Kaks aastakümnet heategusid

Kas oled kunagi mõelnud, et sinu väike panus võib muuta kellegi päeva, nädala või isegi elu? Iga päev kiirustame oma toimetustes, aga kas märkame neid, kes vajavad meie abi? Märgates ja toetades abivajajaid, loome üheskoos tugevama ja hoolivama kogukonna.

MTÜ Tugi ja Tegu on Saku vallas sillaks abivajajate ja abistajate vahel. Meie peamine ülesanne on pakkuda praktilist tuge vähekindlustatud perede lastele, aga ka teistele haavatavatele ühiskonna-gruppidele.

Jõulupakkidest koolitarvete ja mööblini

Aastal 2005 said kodanikualgatuse korras Saku valla vähekindlustatud perede lapsed meie sõpruskonnalt esimest korda jõulupakid. Ja nii on see nüüdseks toimunud igal jõuluajal.

Kulus siiski veel mitu aastat, et luua mittetulundusühing, mille ristiemaks on Mai Stern. Ühingu logo looja on Digi Ronk OÜ.

Jõulukampaania kõrval on teiseks suureks ettevõtmiseks koolitarvete kogumine augustis. Lisanduvad abi vahendamine riiete, mööbli ja muu eluks vajaliku näol, aga oleme ka kompenseerinud teatrikülastusi ja ekskursioone. Alates Ukraina sõja puhkemisest oleme valla partner sõjapõgenike aitamises. Head inimesed on pakkunud elamispiindu, majapidamiseks vajalikke esemeid, lastele jalgrattaid ja palju muud.

Heateod sünnivad koostöös

Aastate jooksul on meie heaks ja toetavaks partneriks olnud Saku Vallavalitsus, eriti sotsiaalosakond, kus on eri aegadel meiega koostööd teinud Eda Esperk, Helgi Lepa, Anne Moses, Viola Läänerand, Elerin Sagar, Airi Maasalu, Eike Hunt, Raili Suits, Anu Mesila, Anne Rannaveski-Poola.

Samuti on meil olnud tihe ja tõhus koostöö Saku Lõviklubiga. Oma panuse on andnud ka Saku Õlletehas, Saku Sporting, OÜ Realister, Saku Valla Noortekeskus, Kurtina Kool, Anna Lutter ja Kuut, viimati Saku Gümnaasiumi jõulukontserdi kohvik ja Saku Toomase koguduse jõulukohvik. Mitu aastat kannab oma sünnipäevatoetuse meile kohalik eakas, kes on tagasihoidlikult tundmatuks

Marju-Riina Laugen, Kristjan Kaer Realisterist, kes on aastaid toetanud koolikaupade kogumist vihikute ja kaustikutega ning Kairi Zaletajev. Foto: erakogu

jäänud. Kingipakkide tegemisel võime kindlad olla, et osalevad Merike Sisask, Anneli-Thea Häggblom, Sirli Metsamäe, Martin Kuustik, Triin Torni, Anneli Karu ja paljud teised heategijad.

Varem levisid meie sõnumid suust suhu ja naabrilt naabrile, mis tõestas, et kogukonna tugi ja ühtehoidmine on see, mis töötab Sakus ilmselt paremini kui kuskil mujal. Nüüd on abiks sotsiaalmeedia – www.facebook.com/tugi.tegu/. Sealset teavet jagatakse ja laigitakse ning muidugi tegutsetakse vastavalt. Iga inimese jaoks võib tema panus tunduda väike, samas on see asendamatu.

Oleme ka igapäevaselt teemaderingis. Töötame Saku Gümnaasiumis, olles tugisüsteemi liikmed. Marju-Riina on sotsiaalpedagoog, Kairi logopeed ja Saku Vallavolikogu sotsiaalkomisjoni esimees. Marju-Riina peres kasvab kolm, Kairil neli last. Abikaasad ja pered on meie tugipunktiiks.

Meid on tunnustatud Saku valla tänukirjaga ja Saku Lõviklubi nimetas meid 2011. aasta heategijateks.

Kallis vabatahtlik!

Südamest suur kiitus sulle! Sinu pühendumus, abivalmidus ja heatahtlikkus on hindamatu. Tänu sinule oleme saanud toetada neid, kes vajavad abi ning pakkuda lootust ja rõõmu paljudele inimestele.

Iga hetk, mille oled panustanud, iga heategu on muutnud maailma paremaks paigaks. Sa oled olnud oluline osa meie ühise eesmärgi täitmisel – luua hoolivam ja toetavam kogukond, kus kedagi ei jäeta üksi.

Sinu lahkus ja soov aidata inspireerib teisi ning annab lootust, et headus ja solidaarsus on endiselt meie ühiskonna tugevad väärtused. Tervitame ka uut abiväge!

*Tänutundes MTÜ Tugi ja Tegu
Marju-Riina Laugen
Kairi Zaletajev*

Anu Mesila, lastekaitse spetsialist

Saku Vallavalitsus tänab MTÜ Tugi ja Tegu, kes on juba 20 aastat heategevusse panustanud. Alustades sellest, et nad on aidanud Saku lasteni jõulurõõmu tuua ja kogunud heade inimeste toel just selliseid kingitusi, mis lapsi kõige rohkem rõõmustavad ning lõpetades koolitarvete hankimise ja mitut muud moodi abivajajate toetamisega.

Tugi ja Tegu on olnud vallavalitsusele väga hea partner. Hindame kõrgelt nende pühendumust aidata luua tugevamat ja ühtehoidvamat Saku valda. Oleme tänulikud kõigile vabatahtlikele, kes aitavad iga päev kellegi elu paremaks muuta.

Diabeediõde selgitab: milline on elustiili mõju 2. tüüpi diabeedi ravis

Saku Sõnumid

Diabeediõde Maarja Randväli jagas nõuandeid Sakus diabeediga toimetuleku koolitusel.

Foto: Liisa Kaseorg

2. tüüpi diabeet on krooniline haigus, millega elab Eestis hinnanguliselt üle 80 000 inimese. Aasta-aastalt diagnoositakse seda aina rohkem. Ehkki 2. tüüpi diabeedi avaldumises on oma roll ka geneetikal, on see paljuski n-ö elustiilihaigus.

Diabeediõde ja toitumisterapeut Maarja Randväli selgitas Sakus toimunud diabeediga toimetuleku koolitusel, et 2. tüüpi diabeedi ravis on olulisel kohal eluviisi muutmine. Tervislike toitumisharjumuste kujundamine, passiivse elustiili vähendamine ja veresuhkru kontrollimine on haigusega toimetuleku olulised osad.

Miks tuleb veresuhkrut jälgida?

Tervislikumad eluviisi valikud aitavad mõjutada veresuhkru taset, hoida haigust kontrolli all ja ennetada tüsistuste tekkimist. Pidevalt normist kõrgem või madalam veresuhkur võib põhjustada erinevaid tüsistusi nagu südame-, silmade-, neerude- ja närvisüsteemi kahjustusi. Selleks, et veresuhkrut stabiilsemana hoida ning ennetada ohtlikult kõrgeid ja madalaid näituseid, on oluline veresuhkru regulaarne jälgimine.

Ehkki leidub 2. tüüpi diabeeti põdevaid patsiente, kes suudavad tervisliku elustiili ja ravimitega oma glükoositaset stabiilsena hoida, kulgeb paljudel haigusega toimetulek siiski keerulisemalt. Selleks, et diabeetikud saaksid paremini aru, kuidas erinevad tegurid nende veresuhkrut mõjutavad, on heaks abimeheks

sensortechnoloogia. Glükoosi mõõtev sensor annab hea ülevaate, kuidas igapäevaselt tarvitavad toidud ja füüsiline aktiivsus mõjutab veresuhkru taset. Näiteks saate sensori abil hea ülevaate, kuidas tükk torti võib veresuhkru taset tõsta ja pooletunnine jalutuskäik langetada.

Sensorravi kättesaadavus paranes

Alates sellest aastast on ka 2. tüüpi diabeetikutel, kelle raviskeemis on lühitoimeline insuliin ja püsiv insuliinidefitsiit, Tervisekassa poolt kompenseeritud pidev glükoosimonitooringu seade. Glükoosisensoreid saab soodushinnaga osta digiresepti alusel, mille väljastavad endokrinoloogid ja sisearstid.

Eestis enimkasutatav Dexcom ONE+ võimaldab veresuhkru taset ööpäevaringelt reaajas jälgida. Käsivarrele või kõhule paigaldatud sensor mõõdab veresuhkrut iga viie minuti tagant ja saadab näidud Bluetooth-ühenduse kaudu seadmesse. Dexcom ONE+ võimaldab kasutajatel jagada oma näituseid lähedastega, pakkudes neile suuremat turvatunnet.

Tasakaalustatud toitumine ja keheline aktiivsus

Diabeediõde tõdes koolitusel, et tervislik toitumine, regulaarne liikumine ja kehakaalu jälgimine võivad aidata haiguse kulgu edasi lükata või leevendada sümptomeid. Rasvumine on 2. tüüpi diabeedi puhul üsna tavaline ja diabeediõde sõnul

tuleb diagnoosi saades sellega kindlasti tegeleda. „Kõige olulisem on vähendada istuvat eluviisi, kuna keheline passiivsus tõstab veresuhkrut. Enne sportimisega alustamist on oluline konsulteerida arstiga, et veenduda treeningute ohutuses ja nende sobivuses tervisliku seisundiga,“ selgitas Randväli.

Lisaks füüsilisele aktiivsusele tuleb jälgida toitumist. Randväli tõi hea abivahendina välja Tervise Arengu Instituudi loodud toidu koostise andmebaasi, mis võimaldab näha erinevate toiduainete täpseid toitainesisaldusi. Samuti soovitas ta kasutada Nutridata toitumisprogrammi, mis aitab pidada toitumis- ja liikumispäevikut. „Diabeeti põdev inimene saab nende vahenditega jälgida, mida ja kui palju ta sööb ning glükoosisensori abil õppida, millised toidud mõjutavad veresuhkru taset ja kuidas seda tõstavad. Need teadmised on olulised nii veresuhkru jälgimise kui ka kehakaalu langetamise seisukohalt,“ rääkis Randväli.

Tähelepanu tuleb pöörata ka vaimse tervise probleemidele, kuna need mõjuvad veresuhkrule negatiivselt ehk tõstavad selle taset, mis omakorda soodustab riski tüsistuste tekkeks. Randväli pani südamele, et vaimse tervise muredega võib pöörduda enda raviarsti või õe poole, kes saab vajadusel edasi suunata. „Diabeeti põdevad inimesed ei pea oma haigusega üksi toime tulema, vaid võiksid jagada oma muresid enne, kui need kuhjuvad ja suurenevad.“

Naine, võta aega enda jaoks: osale sõeluuringus kasvõi kodust lahkumata

Tervisekassa

Tervisekassa esialgsetel andmetel osales 2024. aastal emakakaelavähi sõeluuringul ligi 50 000 naist, kusjuures iga viies neist otsustas uuringust osa võtta kodustetiga. Harjumaa elanikest kasutas kodutestimise võimalust 18% sõeluuringul osalenutest.

Selleks, et sõeluuringus osalemist muuta naistele veelgi mugavamaks ja kättesaadavamaks, on juba mitu aastat pakutud testi koju tellimise võimalust nendele naistele, kes polnud aasta esimeses pooles osalenud. 2024 oli aga esimene aasta, mil kodutestimise võimalus oli saadaval kogu aasta vältel.

„Naised on kodutestimise võimaluse väga hästi vastu võtnud ning möödunud aastal tegi kodutesti esialgsetel andmetel umbes 10 000 naist. Tegelik kodutestijate arv on aga ilmselt suuremgi, sest 2024. aastal sõeluuringu kodutesti tellinud naised saavad testi laborisse saata veel jaanuari lõpuni. Positiivne üllatus on ka, et kodutest oli eriti populaarne 60–65-aastaste naiste seas, kellest valis kodutesti iga neljas sõeluuringul osaleja. Kodutest on mugav võimalus neile, kel pole muidu võib-olla aega või võimalust arsti juurde minna – seda saab teha privaatsetl, endale sobival ajal ja kohas,“ ütleb Tervisekassa sõeluuringute osateenusejuht Maria Suurna. Kodutest on sama usaldusväärne kui tervishoiuasutuses võetud proov.

Ka tänavu saavad sihtrühma kuuluvad naised endale kodutesti tellida uuel veebilehelt – hvp.kliinikum.ee. Aasta jooksul tekib ka võimalus sõeluuringu kodutesti apteekidest küsida. Tervisekassa paneb kõigile südamele, et kui ka esimese uuringu tulemus on positiivne, ei tähenda see veel kindlalt vähki või vähieelseid muutuseid, vaid lihtsalt vajadust lisauuringuteks, kuhu on väga oluline minna. „Näeme, et mitmetel naistel jääb sõeluuringu teekond pooleli ning lisauuringutele ei jõuta. Enda tervise huvides soovitame aga tungivalt seda siiski teha, sest vaid varakult avastades ja ravides on võimalik vähidiagnoosi vältida,“ rõhutab Suurna.

Sõeluuringuga tuvastatakse suure

vähiriskiga HPV nakkust, mis on emakakaelavähi peamine tekkepõhjus. Naistel, kel on HPV test positiivne, otsitakse lisauuringu käigus võimalikke vähieelseid muutuseid ehk seisundit, kus vähk ei ole veel välja arenenud. „Emakakaelavähki on võimalik pea täielikult ennetada ning üks viis selleks on osaleda sõeluuringul. Tänu sõeluuringule saab võimalikud rakumuutused ja vähieelsed seisundid avastada varakult, mil need on hästi ravitavad. Lisaks regulaarsele sõeluuringul osalemisele saab vähki haigestumist ennetada HPV vastase vaktsineerimisega,“ ütleb Ida-Tallinna Keskhaigla

naistenõuandla osakonnajuhataja Külli Erlang.

„Iseennast on väga lihtne ära unustada, teha on ju kogu aeg palju, päevad on pikad, aga neist üheski pole piisavalt tunde. Õnneks on olemas sõeluuringud, mis tulevad meelde, et võiks lasta end kontrollida ka siis, kui ise ühtegi muutust märganud pole, ja sõbrad, kes ei lase unustada, et on sinu aasta! Sõeluuring on väike asi, aga me kõik teame kedagi, kelle elu see on päästnud. Oleme üksteise turvavõrk ja ärme unusta oma sõpru ja lähedasi,“ märgib Tervisekassa kampaanianägu Liisa Tagel.

KES ON 2025. AASTAL SÕELUURINGULE KUTSUTUD?

Eestis kutsutakse emakakaelavähi sõeluuringule naisi vanuses 30–65 iga viie aasta tagant ehk aastatel, kui nad tähistavad juubelit, st 5 või 0-ga lõppevat sünnipäeva. 2025. aastal on tasuta emakakaelavähi sõeluuringule oodatud ravikindlustatud ja ravikindlustamata naised sünniaastatega 1960, 1965, 1970, 1975, 1980, 1985, 1990 ja 1995.

Sihtrühma kuuluvad naised võivad uuringule registreerida terviseportaalil või võttes telefoni teel ühendust sobiva tervishoiuasutusega. Kodutesti saab tellida Tartu Ülikooli Kliinikumi Ühendlabori veebikeskkonnast hvp.kliinikum.ee. Sõeluuringul saab osaleda terve aasta vältel ega pea selleks jääma personaalset kutset e-posti või kirja teel ootama.

Robootika arendab noori väga mitmekülgset

Liia Tammes | Robokaru Robootikakooli direktor

Spordi ja liikumise kõrval tuleb tegeleda laste ja noorte mõtlemist ja loovust stimuleerivate hobidega. Hea alguse selleks annab mitmekülgne huviharidus läbi robootika, mida mitmendat aastat järjest toetab Saku Vallavalitsus. Robootikas ei tegeleta ainult robotite ehitamise ja programmeerimisega, vaid väga suur osa on meeskonnatööl, loovusel, ettevõtlike arendamisel ja iseseisva töö tegemise õppimisel. Robootika annab võimaluse tutvuda erinevate inseneeria ja IT valdkondadega. Seeläbi avardub silmaring ja tulevikus on lihtsam leida nii gümnaasiumi kui ülikooli suund.

Robokaru Robootikakooli õpilased läbivad rahvusvahelist programmi First Lego League, mis lisaks robootikale ja programmeerimisele õpetab noori tegema innovaatilist uurimustööd ette antud valdkonnas ning lisab ajaplaneerimise, suhtlemise ja meeskonnatöö oskusi ning enesekindlust.

Saku valla kolm kõige vanemat robootikameeskonda osalesid veebruaris First Lego League võistlusel koos 24 teise meeskonnaga. Tiimid valmistasid ette uurimustöö teemal mereuuringute probleemid ja kitsaskohad. Loovtöö raames tuli tuvastada mõni mereuuringutega seotud probleem, seda põhjalikumalt

*Saku meeskond Porgand võistlemas.
Foto: FIRST LEGO League Estonia*

analüüsida ja leida eksperdid, kellega kontakteeruda. Seejärel tuli leida huvipakkuvale probleemile lahendus ja esitleda oma tööd kasu saavatele isikutele, töötades välja prototüüpe ja kalkuleerides eelarvet.

Saku meeskonnad uurisid nii korallide kasvatamist, merekaablite kaitsmist kui ka allveearheoloogide tööd. Nad külastasid sügisel Pirita sadamat ja Tallinna Tehnikaülikooli Mereuuringute laborit.

Parimaks tunnustatud meeskond Porgand, kelle töö hõlmas allveearheoloogide uurimisrobotite paremat liikuvust, saavutas võistlusel oma uurimustöö eest TÜ Teaduskooli eritunnustuse ja valiti kaheksa väärilise hulka, kes liiguvad edasi

finaali. Samas olid vapralt oma töid esitlemas ka kaks esimese aasta meeskonda, kes alles tutvuvad võistlusformaadiga. Ka nende hindamislehed olid täis kiidusõnu tubli töö eest.

Selliseid kogemusi on formaalõppes noortele raske pakkuda, aga programmi läbinuna saavad nad hindamatuid teadmisi, mis aitavad enesekindlamalt gümnaasiumi sisseastumisvestlusi läbida ning toime tulla kriitilistes ja pingelistes olukordades, kus on vaja kiiresti otsuseid langetada.

Parimaks näiteks on selle aasta Rakett69 saade, kuhu kvalifitseerusid kaks Robokaru Robootikakooli õpilast ning kokku lausa kolm robootikut, kes kõik on läbinud First Lego League programmi.

Saku vallas on nüüd trollibuss

Saku Motokeskus

Kõlab küll uskumatult, aga Saku vallas on nüüd tõepoolest trollibuss. Seda juba 9. jaanuarist, kui see Tallinnast otse trollipargist Saku Motokeskuse krossiraja äärde toodi. Kuna trollibuss vajab sõitmiseks spetsiaalset kontaktliini, mis kahjuks Saku valda ei ulatunud, tuli transpordi tagamiseks kasutada puksiirautot. Ostsime trollibussi avalikul enampakkumisel www.osta.ee keskkonnas, eesmärgiga kasutada seda motokeskuses reklaamiks ja atraktsiooniks. Kindlasti saame seda lähedalt rakendada enda iga-aastastel suurematel motokrossiüritustel Liivakuningas ja Staadionikross.

Need, kes on varem trollibussiga sõitnud, teavad, et sellisel kujul trolle Tallinna linnas enam liikvel ei ole ega tule.

Foto: Mikk Merimaa

Seega tasub ajaloolist transpordivahendit Saku Motokeskusesse vaatama tulla. Samas näeb ka iganädalasi treeninguid ning suurüritustel saab kaasa elada Saku motosportlastele.

Saku Motokeskuses on eri tasemega krossirajad nii algajatele kui edasi-

jõudnutele. Lisaks 5,5 km pikk maastikurada, kus saab sõita peamiselt ATV-dega ja enduro mootorrattastega. Treeningud toimuvad igal nädalal. Järgmine kevadine suurüritus – Liivakuningas 2025 – on planeeritud 10. maiks.

Tere tulemast Saku Motokeskusesse!

Huviring, kus kohtuvad loomingulised lapsed, taaskasutus ja õmblusmasinad

VEERA SEPP | huviringi juhendaja

Olles hariduselt rätsep, olen juba aastaid tegelenud käsitööga. Lisaks olen tegele- nud klaasivitraažide, kaartide ja karpide valmistamisega. Siiski on õmblemine jäänud minu lemmikalaks ning eriti südamelähedaseks on mulle muutunud tekstiili taaskasutuse võimalused.

Kevadel toimus Kajamaa Koolis avatud uste päev ja MTÜ Tugikeskus Aitan esindajana olin kutsutud läbi viima töötuba, mille teemaks oli taaskasutus. Pakkusin välja idee, kuidas vanadest t-särkidest teha puu- ja juurviljakotte, mida saab kasutada kilekottide asemel. Kuigi kottide valmistamine käib tavaliselt punudes, võtsin ikkagi ka õmblusmasina kaasa. Lapsed (ja mõned emad) olid väga tublid, töötasid usinalt ja kotid said val- mis. Minu suureks üllatuseks ei teadnud aga paljud lapsed, mis imemasin laua peal seisab. Rääkisin neile, et tegu on õmblus- masinaga ja küsisin, kas nad teavad, mida sellega teha saab – enamike vastus oli „ei tea“. Kui küsisin, et kust siis riided tulevad, sain vastuseks, et poest või kapist.

Mõne aja pärast nägin Saku valla kuulutust, mis kutsus esitama taotlusi huvihariduse ja huvitegevuse toetusele 2024. Kuna idee oli juba ammu küpsenud, otsustasin võimalust ära kasutada. Läksin ka Kajamaa Kooli direktori juurde, et

uurida, kas kool oleks huvitatud sellisest huviringist. Ei jõudnudki lõpuni rääkida, kui Merit Udusalu katkestas ja ütles: „Ükskõik mida sa teed, ma olen nõus!“ Seejärel rääkisime põhjalikult läbi, mida, kuidas ja kellele teen. MTÜ Tugikeskus Aitan esitas projekti taotluse Saku valda ja mõne aja pärast tuli teade, et saime rahastuse juhendaja tasuks.

Septembris olin oma õmblusmasina- tega koolis kohal ja alustasime huvi- ringiga „Taaskasutuse avastamine“. Minu suureks üllatuseks said lapsed kiiresti õmblusmasinatega sõpradeks. Mõistsin, et lastel on suur huvi praktiliste oskuste vastu. Nii saigi tuule tiibadesse huviring, kus õpime õmblusmasina kasutamist ja tutvume vanade riiete ja kangaste taas- kasutamise võimalustega. Lapsed saa- vad praktilisi oskusi, kuidas vana tekstiili erinevate õmblustehnikate ja töövõtete abil loominguliselt taaskasutada. Samuti õpime parandama riideid, et pikendada nende eluiga ja luua endale unikaalseid ning kordumatuid rõivaid või aksessuaare. Läbi õmblemise arendame kannatlikkust, tähelepanuvõimet ja peenmotoorikat.

Alates septembrist oleme läbi viinud mitmeid projekte. Alustasime lihtsa- test poekottidest, edasi tegime vana- dest triiksärkidest padjakatteid, lukuga

pinaleid ja kosmeetikakotte, teksa jää- kidest suuri kotte ja päkapikumütse. Praegu on käsil teksajääkidest arvuti- ja hoiukotid. Tööd lähevad iga korraga jul- gemaks ja keerulisemaks.

Lapsed ootavad väga reedest huvi- ringi ning mina samuti – kiidan osalejaid taevani: tublid, kannatlikud, loovad ja lõbusad koostööpartnerid.

Õpetajadki on käinud ukse taga uudis- tamas, millega tegeleme ja juba küsitakse naljaga pooleks, kas tellimusi saab esitada. Nii mõnigi õpetaja on avaldanud soovi osaleda täiskasvanute õmblusringis.

Isiklikult minu jaoks andis Saku valla pakutav rahastus projektile palju rohkemat kui vaid huviringi võimaluse. See projekt andis mulle julguse astuda järgmine samm oma väikeettevõtte arendamisel ja avada Sakus, Teaduse 13, oma käsitöötuba, kus toimetan igapäevaselt: õmblen lapitekke ja laste pehmeid tegelusraamatuid, valmistan käsitöökaarte ja karpe ning juhendan täiskasvanute õmblusringi. Samuti plaanin alustada erinevate töötubade pakkumisega – selle vastu on suur huvi nii meistrite kui ka valla elanike poolt. Kohapeal on ka väike „Kingituste kiir- abi“, kus on müügil kohalike meistrite erinevad käsitöötooted.

Teksa jääkidest valmisid lahedad kotid.

Usinad õmblushuvilised Vanessa Veeleid ja Sandra Raidma.

Fotod: erakogu

Miks just keraamika?

MERILIN PIIRSAU

Küllap nõustute, et iga huviala muudab elu rikkamaks. Kes tegeleb keraamikaga, sel on aga eriliselt vedanud, sest lisaks emotsionaalsele rahuolule pakub see silmailu ja võimalust oma kätega valmistatud esemed kasutusse võtta. Keraamika huviring lastele ja noortele tegutseb nii Sakus kui ka Kiisal. Miks just keraamika, räägivad juhendajad Hedwig Seaver ja Siiri Viilipus.

Millal sinu tee keraamikaga ristus?

Hedwig: Keskkoolis unistasin moekunsti õppimisest. Lõpetades ei olnud aga ajad seda soosivad ning sattusin hoopis automaailma. Viimasest sai minu töö pikaks ajaks. Töö kõrvalt lõpetasin nii ärijuhtimise kui ka personalijuhtimise. Viimaseks ametiks kontoritööl oligi personalitöö. Teise lapsega koju jäädes tundus õige aeg muudatusteks ka töömaailmas. Otsustasin, kas nüüd või üldse mitte. Kuna olin lapsega kodune, oli võimalus tegeleda väikestviisi eneseotsinguga. Tutvusin ikka päris mitme käsitööveldkonnaga. Kuna olen suur ehete sõber, siis läksin õppima ka portselanist aksessuaaride tegemist ning sealt jõudsingi keraamika juurde.

Siiri: Olen Saku vallas elanud üle 15 aasta. Kui siia kolisin, tehti valla-majas täiskasvanutele keraamikaringi. Mõtlesin, et proovin ka. Ja see on tõesti nii, et kui sa tunned ära selle „oma asja“, siis enam pooleli ei jäta. Käisin aastakese või kaks keraamikaringis ja kuna elasin

oma majas, otsustasin ka kodus vaikselt nokitsema hakata. Saviga meisterdamine on ju rahustav ja kahe lapse kõrvalt oli see täitsa enda aeg. Olen väga praktilise meelega ja „tabamatut kunsti“ luua ei oska. Vaagnad, tassid ja võitoosid olid aga kõik asjad, mida sain ise kasutada ja neid oli ka praktiline kinkida.

Põhitöö kõrvalt omandasin keraamiku hariduse. Ligi seitse aastat tagasi oli mul õnne saada rendile Kiisa vana rahvamaja üks tiibadest, mis sobib ideaalselt keraamikastuudioks. Alguses kolisin sinna mõttega enda kodust asjad stuudiosse saada, aga siis kasvas sellest välja studio kogukonna jaoks.

Mis ajast hakkasid tegelema keraamika huviringi juhendamisega ja mis vanuses lapsed sinu juures käivad?

Hedwig: Täiskasvanuid juhendan juba kolmeteistkümnendat aastat, laste kursusi annan kuuendat aastat. Minu kursusel käivad 8–13-aastased lapsed ja noored.

Siiri: Algusaastatel tegin huviringi enamasti ainult täiskasvanutele, ühe aasta ka lastele. Regulaarselt hakkasin lasteringe juhendama siis, kui selleks vallast toetust sai taotleda. Käesolev aasta on erakordne – mul on üle 20 lapse. Üks grupp tuli isegi juurde teha. Kõige noorem on 2,5 aastane ja käib koos isaga. Kõige vanemad on 7. klassi tüdrukud. Sinna vahele mahub hulk 1.–2. klassi lapsi. Grupis on ka kolm poissi ja eriti põnev, et kahest perest käib korraga kolm

last ja omakorda on nendes peredes paar kaksikuid.

Millised keraamikaringis valmistatud esemed on laste kodudes kasutusse läinud ning kuidas neile meeldib, et neil on midagi oma kätega tehtut?

Hedwig: Üritame meisterdada paljuski asju, mis võiksid igapäevaselt kasutust leida. Lapsed on eriti rõõmsad, et asjad saavadki n-ö „päris“ asjadeks, mida koju viia. Tean, et lapsed kingivad enda tehtud keraamikat meeleldi oma lähedastele. Samuti teevad nad hea meelega asju iseendale.

Siiri: Taldrikud, tassid, pliiaitsitopsid ja vaagnad on täitsa tavapärased. Mina seon tunde tähtpäevadega: sõbrapäevaks keraamiline südametaldrik, emale ja isale nende näoga taldrik, ülestõusmispuhal munakoore kujuline kauss ja jõuludel ikka ohtralt ehteid ja küünlaaluseid. Aga lastel on aega ka vabaks loominguks. Markantsemad näited on ehk allveelaev, bussikujuline vaagen bussijuhist vana-isale, lille kroonlehtedest kauss, kummist küünlaalus.

Kui saaksid viia õpilased ühte kohta maailmas, et neile keraamika ajalugu või tähendust paremini selgitada, kuhu lähleksid?

Hedwig: Mina viiksin nad ilmselt hoopis ajas tagasi. Mulle meeldiks minna meie eellaste juurde, kui kõik oli naturaalne ja looduslik ehk savi võeti maa seest, meisterdati primitiivsete töövahenditega ning

Väike näide Saku laste töödest.

Foto: Hedwig Seaver

Kaks Kiisa laste kätetööd.

Fotod: Siiri Viilipus

põletati näiteks lõkkes. Äge on mõelda, kui ammu keraamikat tehti ja kui ägedaid asju siis juba valmistati.

Siiri: Oleme Hedwigiga igal aastal kampa löönud ja lapsed kuskile viinud. Oleme käinud Eesti Tarbekunstimuuseumis, kus on keraamika ajaloo kohta eraldi sektsioon ja läbisime seal ka õpitoa. Külastasime Kumus valgusinstallatsiooni ja osalesime vesiakrüüli töötoas. Enne hooaja lõppu teeme ikka suure kambaga midagi toredat.

Milline on kõige ootamatum küsimus, mida mõni laps on keraamika kohta küsinud?

Hedwig: Ei meenu ühtegi kummalist küsimust. Pigem on olnud lahe kogemus, kui üks viiene tüdruk, kes oli uskumatult tubli meisterdaja, keraamikas käis ja teadis juba siis, et tahab saada käsitööõpetajaks.

Siiri: Aeg-ajalt ikka jõuame küsimiseni, miks keraamikaahjus savi plahvata võib. See tuleb sellest, et kui kahe savikihi vahele jääb õhk, siis kuumutamisel see paisub ja lööb ahjus eseme katki. Seega on tunnis väga oluline jälgida, et õhumulle savi sisse ei jää ja naasklikesega õhk välja torkida.

Kui keegi soovib lapse Sakku või Kiisale keraamikaringi tuua, siis millal on liitumiseks võimalus?

Hedwig: Praegu on paraku grupid täis ja pigem on isegi huvilistest ootel. Kindlasti kirjutatakse ka sel aastal projekti laste huvitegevuse toetamiseks. Kui viimane heaks kiidetakse, jätkan gruppidega järgmisel hooajal. Kui saan vallast positiivse otsuse, siis annan sellest teada neile, kes on varem käinud. Kui on teada, kui paljud on jätkamas, panen kuulutuse vabade kohtadega üles nii enda Facebooki lehele Hedwig Seaver keraamika kui kindlasti ka Saku valla elanike grupi Facebooki lehele.

Siiri: Kiisa keraamikaringi, mis toimub iga kolmapäev kell 16.30, on täna isegi paar vaba kohta, sest minu stuudiosse mahub korraga 15 last. Järgmine aasta sõltub natuke sellest, kas vald toetab Kiisa keraamikaringi. Kui jah, siis jagan infot Siiri VJ keraamika Facebooki lehel ja valla lehes. Kui läheb aga teisiti, siis hind kahjuks pole nii soodne, aga lastering jätkub ka saabuval sügisel.

◇ ◇ ◇ TOIMETAJA VEERG ◇ ◇ ◇

Kui unistad kirjutamisest

Merilin Piirsalu

Mul on olnud elu jooksul vahelduvaid hobisid. Paljud neist on sportlikud, mõned seotud kogumisega, teised käsitööga, aga kuskil taustal on alati olnud kirjutamine. Ma ei tea kust kirjutamise soov minusse tuli, pigem on tunne, et see oligi algusest peale olemas.

Mul on alles mõned trükitähtede ja kirjavigadega joonistusploki paberile kirjutatud lood, mis on PVA-liimiga väikeseks raamatuks kokku köidetud. Mul on mitu kaustikutäit luuletusi, millest paljud oma naiivsuses nüüd veidi piinlikkust tekitavad, aga mõned on täitsa head. Midagi ma ikka kogu aeg kritseldasin.

Kui olin laps, siis märkas minu kirjutamishuvi tädi Anne, kes hakkas meie perele korraldama luulevõistlusi. Elasime Rakvere lähedal, tema Tallinnas, nii et panime aga oma luuleread paberile, paberid ümbrikusse ja pealinna Anne poole teeale. Lõpuks sai igaüks mõne toreda auhinna ja „žürii“ poolt ära märgitud – kes peapreemia, kes huumoripreemia, kes kõige lühema luuletuse preemia. See oli tore ettevõtmine ja andis põhjuse oma halle ajurakke loominguliselt liigutada.

Muidugi unistasin, et ma oleksin kirjanik. Näiteks Astrid Lindgren või Agatha Christie, aga see oli kauge helesinine unelm, mille paistel pigem oma lõbuks fantaseerida. Kuigi kirjanikku minust siiani saanud ei ole, kirjutatakse ma ometi iga päev. Ja mulle meeldib see endiselt. Kirjutamine lihtsalt on minu teema, polegi väga suurt vahet, kas paned kirja enda välja mõeldud loo või kirjutad üles teiste päris lugusid. Ja kui kõik ausalt ära rääkida, siis ma pole veel maha matnud mõtet kunagi ilukirjandusega katsetada. Aga mitte sellest ei tahtnud ma rääkida.

Tahtsin rääkida hoopis sellest, et ma tean – kõikidele kirjutamine ei meeldi, mõnele on see isegi äärmiselt vastukarva, aga kindlasti on ka minusuguseid. Neid, kellele meeldib lapsest peale sõnu ritta sättida, kes armastavad lugusid välja mõelda, kellele lood mõnikord lausa ise pähe trügivad ja kellel tekib soov neid edasi jutustada.

Kui sinagi oled kunagi mõelnud, et

Igal kirjutajal on kuskil mõni kaustik luuletuste või juttudega. Foto: Marii Piirsalu

tahaksid oma peas keerlevad jutud paberile panna või oled juba midagi kirjutanud, aga hoiad oma teoseid sahtlis, kartes neid kellegagi jagada, siis nüüd on õige aeg mõtetest kaugemale minna. Põhjuse leiad käesoleva Saku Sõnumite lehekülgedelt 16–17, kus Saku Vallaraamatukogu ja Saku Sõnumid kutsuvad osalema jutuvõistlusel SAKUSULG.

Kes nüüd mõtleb, et tahaks ju kirjutada küll, aga ega vist ei oska, sest koolis kirjandi eest üle kolme ei saanud või tahaks küll, aga ei julge, sest mida teised arvavad, siis need pole tõsised põhjused kirjutamata jätta. Kui sa tunned, et tahad, siis nii teegi. Muide, inspiratsiooni pole mõtet ootama jääda, sest seda ei ole olemas. Kuulus kirjanik Stephen King on tabavalt öelnud, et algajad istuvad ja ootavad inspiratsiooni, ülejäänud tõusevad püsti ja asuvad tööle. Seega, kui sinu sees on kirjutamissoov, on aeg tegutseda!

Ja veel, oleme küll piiritletud jutuvõistlusel osalejate vanuse alampiiri 15. eluaastaga, aga kui mõni noorem kirjanikuhakatis tunneb, et tal on lugu, mida jutustada, siis palume lahkelt osaleda.

Toimus 40+ õuedisko, tulemas Kaarel Zilmeri loeng

KRISTJAN PUUSTUSMAA | #sakuliigub projektijuht

40+ sõbrapäeva disko Nurme mäe jalamil.

Foto: Olev Mihkelmaa

14. veebruaril, kui armastuse ja sõpruse vaib keerles õhus, kogunes 40+ rahvas Sakus, Nurme mäe jalamil sõbrapäeva diskole. Õhtu tõi kokku eri vanuses inimesi, pakkudes võimalust lõõgastuda ja lõbutseda.

Kolm tundi puhast tantsu ja naeru löid unustamatu atmosfääri. Kujutage ette, kuidas õhtu hämardudes täitub Saku aleviku põhjapoolne osa ja Juuliku küla rõõmsa naeru ja muusikaga. Nurme tänavalt möödunud inimene näeb romantilisi valguskette ja värvimuusikat taevast värvimas. Toidutõlla õuepitsa ahvatlev lõhn kutsub kõiki maitsuma ja DJ EMVY rütmid panevad südamed kiiremini põksuma. See oli õhtu, kus vanus ei mänginud rolli – kõik olid noored ja tantsu jagus.

Üles oli seatud väike fotostudio, kus fotograaf Olev Mihkelmaa tegi toredaid sõbrapilte ning püüdis ka tantsuplatsilt palju naeratusi pildile.

Sõbrapäev oli Saku alevikus keskmisest aktiivsem, Saku mõisas ja kohvik Ukases toimusid kontsert-õhtusöögid ja meie tantsisime õues.

Agas miks tulevikus õuediskol osaleda?

Õues toimuvad üritused võimaldavad nautida värsket õhku, mis on tervisele kasulik. Värske õhk parandab meeleolu ja annab energiat. Õuediskol saab kohutada uute inimestega ja sõpradega aega veeta. See on ideaalne koht, kus koos naerda ja uusi suhteid luua. Tantsimine on suurepärane viis füüsilise aktiivsuse suurendamiseks ja tervise parandamiseks. Tantsimine vabastab endorfiine, mis teevad meid õnnelikumaks.

Suur tänu head osalejad, Toidutõld, fotograaf Olev Mihkelmaa ja kaaskorraldaja Saku Valla Kultuurikeskus!

Kaarel Zilmeri loeng arukast liikumisest

3. märtsil toimub Kiisa Vabaajakeskuses inspireeriv loeng, kus tuntud õppejõud ja spordiaktivist Kaarel Zilmer räägib aruka liikumise olulisusest. Loengule on oodatud kõik huvilised, kuid eriti soovituslik on osaleda eakatel, et saada kasulikke nõuandeid ja motivatsiooni tervislikumaks eluviisiks.

Kaarel Zilmer, tuntud oma entusiastliku ja kaasahaarava esinemisstiili poolest, jagab praktilisi nõuandeid ja

inspireerivaid lugusid, mis aitavad leida motivatsiooni ja hoida end aktiivsesena.

Liikumise tähtsus: kuidas regulaarne füüsiline aktiivsus aitab säilitada tervist ja ennetada haigusi. Kaarel selgitab, kuidas liikumine mõjutab meie keha ja vaimu positiivselt.

Liikumisvõimalused: erinevad viisid, kuidas igapäevaelus rohkem liikuda, olgu selleks jalutuskäigud, võimlemine või tantsimine. Ta jagab praktilisi näpunäiteid, kuidas leida aega ja motivatsiooni liikumiseks.

Motivatsioon: kuidas leida motivatsiooni ja hoida end aktiivsesena ka vanemas eas. Kaarel räägib, kuidas seada realistlikke eesmärgi ja nautida liikumist.

Ootame rohket osavõttu ja loodame, et loeng aitab kaasa kogukonna tervise ja heaolu parandamisele, inspireerides inimesi avastama uusi viise aktiivsesena püsimiseks ja elu täiel rinnal nautimiseks.

Tasuta buss väljub Sakust (Teaduse 1) kell 11 ja sõidab Kiisale läbi Kasemetsa, Kajamaa, Tõdva, Viljandi mnt ja Kurtina küla. Pärast loengut sõidab buss samal liinil Sakku tagasi.

Bussiinfo: Lemmi Oro, tel 501 7586.

Saku Lõviklubi tegemised 2024/2025

TEET SOASEPP | Saku Lõviklubi

Möödunud aasta lõpp oli Saku Lõviklubil tegutsemist ja toimetamist täis. Detsembris valmis 2025. aasta heategevuslik kalender, mis pälvis sooja vastuvõtu ja leidis palju toetajaid. Kalendreid jagati välja õnneloosi, luuleriimide ning väikeste annetuste eest, andes inimestele võimaluse panustada heategevusse.

Kalendreid sai soetada mitmetel üritustel: Saku Lõviklubi ühislaulmisel Saku Selveri ees, Saku Gümnaasiumi Jõulukontserdil ja Saku valla korraldataval Jõulutelgi üritusel. Iga ostetud kalender aitab koguda vahendeid Saku Lõviklubi heategevusprojektideks.

Lõviklubi rõõmustab, et kalendrite müügist teenitud tulu suunatakse ka sel aastal laste silma- ja kuulmiskontrollide korraldamiseks. Tänu Saku valla inimestele on meil sel aastal võimalik kontrollid läbi viia pea 400 lapse seas. Kontrollid toimuvad Lasteaias Päikesekild, Lasteaias Terake, Kurtina Koolis, Kurtina Lasteaias, Kajamaa Koolis ja Saku Gümnaasiumis.

Saku Lõviklubi on neid kontrollide aastaid toetanud, kuid kahjuks on need endiselt hädavajalikud, kuna 10% lastest saadetakse täiendavasse kontrolli. Lastesilma- ja kuulmiskontrollid viib läbi meie usaldusväärne partner Confido Meditsiinikeskus.

Kuna heategevuslikud algatused on

Lõviklubi igapäevaelu lahutamatu osa, valmistatakse juba 2025. aasta kevadlaadaks, mis toob Saku keskusesse kokku veelgi rohkem melu, maitsvat toitu, meelelahutust ja põnevaid kaupmehi üle Eesti.

Täpsemat infot saab veebisaidilt: www.sakulaat.ee. Foto: erakogu

3. MÄRTS KL 12.00
📍 **KIIISA VABAAJAKESKUS**

**KOHTUMINE KAAREL ZILMERIGA:
ARUKAS LIIKUMINE**

Tasuta buss väljub Sakust (Teaduse 1) kl 11.00 ja sõidab Kiisale läbi Kasemetsa, Kajamaa, Tõdva, Viljandi mnt. ja Kurtina küla.

Bussiinfo Lemmi Oro tel 501 7586
Peale loengut sõidab buss samal liinil Sakku tagasi.

Lisainfo 5661 0514
sakuliigub@sakuvald.ee

SAKU VALD LIIGUB

SAKU LIIGUB
SAKU SUUSAM
SUUSARENT & SUUSAHOOLDUS

Suusatamise algõpe
Teisipäeviti kl 18.15

Kogunemine Saku Suusamaja ees kl 18.00

JUHENDAJA KARMEL VIRKUS
LISAINFO 5661 0514 SAKULIIGUB@SAKUVALD.EE

Trennitasu 2 € / kord	Suusavarustuse rent
Tasuda saab SULARAHAS	5 € TÄISKASVANU
või KAARDIGA	3 € LAPS

NB! Treeningule registreerimiseks skaneeri QR kood

vaata lisa www.sakuvallakalender.ee

Enne jääle astumist mõtle vähemalt kaks korda

MERILIN PIIRSALU

15. veebruaril toimus Kõrnumäe karjääris MTÜ Õpime Aitama korraldatud koolituspäev Jääauk 2025, kus teemaks oli vee- ja jääohutus. Osalesid Harjumaa noorkotkad ja Saue päästeringi lapsed ja noored.

Kõigepealt räägiti, mida talvel vee- ja jääohutuse osas silmas pidada ning mida teha siis, kui õnnetus ikkagi juhtub. Pärast seda sai igaüks praktikas jääauku kukkumise ja sellest välja ronimise järele proovida. Julgemad said ka katsetada, mis tunne on koos autoga läbi jää vajuda ning kuidas autost turvaliselt välja saada.

„Oleme sarnaseid koolitusi korraldanud juba seitse aastat. Laste ja noorte tagasiside on alati positiivne. Neile meeldib, et nad saavad jääauku kukkumise läbi teha ning neil on hea meel uute teadmiste ja tarkuste üle,“ ütleb ürituse korraldaja Kaimo Tamme.

Kui juhtub õnnetus

Muidugi on kõige parem jääauku mitte kukkuda, aga kui see on juhtunud, siis on esimene reegel: mõtle hetke, mida sa teed, kuhu poole lähed ja siis tegutse. „Reeglina tuleb minna ikka sinna poole, kust sa tulid, sest seal jää juba kandis. Soovitame proovida kahe jalaga vees tugevalt tõugates end jääle hiivata. Peab üritama end võimalikult laiaks teha ja kui oled jääle saanud, siis end august eemale veeretada või roomata,“ räägib ta.

Kaimo sõnul juhtub igal aastal Eestis mõni õnnetus, kus minnakse autoga jää peale driftima, aga jää pole piisavalt tugev ja auto vajub vee alla. „Kord võttis minuga ühendust üks noormees, kes oli meie koolitusel osalenud ning sattunud hiljem õnnetusse, kus auto jääst läbi vajus. Noormees ütles, et pääses, sest teadis tänu koolitusele, kuidas käituda.“

Kuidas õnnetusi vältida

Jääle minekusse tuleb suhtuda ülimalt ettevaatlikkusega. Eestis lubatakse ametlikult jääle, kui see on 10 cm paks. Jääolude kohta leiab infot Pääseameti veebilehel www.rescue.ee, kus on kirjas, millistes Eesti piirkondades kehtib jäälemineku keeld ning kus ja millistele jäätunud veekogudele võib minna. Sealt leiab ka viite jääkaardile (<https://jaakaart.envir.ee/hetkeseis>), kus on samuti piirkonniti märgitud jäälemineku keeld või lubamine. Toodud on ka info tehislake uisuväljakute kohta, kus on turvaline uisutada.

„Enne jääle minekut pead veenduma, et jää on selleks piisavalt paks. Meie eesmärk on koolitada inimesi, õpetada neid ohte märkama ja õnnetuse puhul õigesti käituma. Soovime veesurmasid ennetada,“ ütleb Kaimo. „Suur tänu Saue vabatahtlikele päästjatele, MTÜ Ennetaja Kiirabile ja instruktor Marco Saarele, kes aitasid Kõrnumäel toimunud koolituse turvaliselt läbi viia!“ lisab ta.

Jääl liikumise meelespea

- ♦ Veendu alati, kas jää kannab ja liigu võimalusel juba eelnevalt käidud kohtades.
- ♦ Pragude, lahvanduste ning sildade juures on jää alati nõrk ja ei tarvitse inimest kanda.
- ♦ Nõrgem on jää veel kõrkjate, madalike ja allikakohtade juures ning jõe, oja- või kanalisatsiooni suubumiskohas.
- ♦ Praksumist kuulates lahku kohe jäält, see tähendab, et jäässe on tekkinud praod ning see võib murduda.
- ♦ Vooluveekogul, nagu jõgi või oja, on jää alati nõrgem kui järvel või tiigil ja sulab ilmaolude muutudes kiiremini.
- ♦ Pimedas jääl liikumisel tuleb arvestada eksimisohuga.
- ♦ Lagedal veekogul puhub enamasti tuul, mistõttu peab arvestama külmumisohuga.
- ♦ Alkoholi tarbimine sooja saamiseks tekitab petliku soojatunde, kuid ei peata keha jahtumist, vaid hoopis kiirendab seda.

NB! Jääaluse vee temperatuur on vaid paar kraadi üle nulli. Nii külm-
mas vees suudab täiskasvanu pidada
vastu kümnekond minutit, laps veelgi
vähem.

Allikas: Päästeamet

Koolitusel sai iga huviline turvatult jääauku kukkumist ja välja-
saamist proovida.

Instruktor näitab ette, kuidas vette sõitnud autost välja saada.

Fotod: andresajuphotos.ee

Võitlus liigvee vastu algas juba mõisaaegadel

TANEL OTS | abivallavanem

Vesiveski ja leivatehas 19. sajandi lõpul.

Foto: Saku Vallaraamatukogu arhiiv

Esimese sellekohase viite leiame 1. juunist 1477. aastast. Eesti Rahvusaarhiivis on säilinud pärgamenttürik, milles vennad Hermann, Bertold ja Johann Tödven jõuavad kokkuleppele Johann Vriesega vee ülespaisutamise asjus Saku veski juures. J. Vriese kinnitas, et Saku veski tammi ei suleta ja vesi saab vabalt voolata alates nelipühadest kuni jaagupipäevani.

1505. aastal kehtis pikemat aega vaidlused Claus Mecksi ja Jürgen Musi vahel Saku vesiveski tekitatud kahju asjus Tõdva külas ja Tõdva silla juures elavatele vabadele talupoegadele. Kohus leidis, et üleujutuse tõttu on saamata jäänud 30 sülda heina, uppunud on hobused ja vara.

Selgituseks tuleb öelda, et Saku tänases asukohas on uusasula, esimene Saku vallamaja, koolimaja, palvemaja, kõrts ja ka veski on olnud tänase Tõdva küla piirkonnas. Kõnealune veski võis olla üks kolmest veskest, mis kunagi on töötanud tänase Järve oja peal, mis omakorda oli Sakut läbiva Vääna jõe haru. Pärast 1965. aastat, kui jõed sõna otseses mõttes teistpidi voolama pandi, jäi Järve oja järele tõesti vaid väikene oja. Nimelt suunati sinne veerohkus Angerja kanali kaudu Pirita jõkke, kunagist veskitammi

taha tekkinud veekogu mäletab siin Järve nimeline talu.

Pikemalt kirjeldab Sirendi Saku mõisapargis asuva veskitammi põhjustatud pahandust, mis jõuallika töötamise või mõisapargis silmailu säilitamise hinnaga on sajandite jooksul üle ujutanud Saku sooks nimetatud heinamaid ja põlde. Alade kuivendamiseks on siin nähtud palju vaeva ja jõge korduvalt süvendatud,

kuid veel kümnendi eest oli Esko talu piimakarja omanikul igakevadised läbikäimised Saku Vallavalitsusega, et vähendada mõisapargis tiigi veetaset, et loomad karjamaale pääseks ja hein tegemata ei jääks. Täna laiuvad sellel alal päikesepargid ja õige pea algavad tööd kiirraudtee ehitusega. Tee Saku ja Kajamaa küla vahel kannab tänaseni Soo tee nime.

Kokkulepe Saku veskitammi asjus 1477. aastal (RA, EAA.2069.2.150)

SAKU AJALUGU

2026. aasta 16. jaanuaril tähistame Saku valla 160. sünnipäeva. Sel puhul valmib mahukas raamat, mis heidab pilgu valla minevikule. Seniks aga toome teieni igas Saku Sõnumite numbris killukese meie piirkonna ajaloo. Alustuseks mõned killud Arvo Sirendi kirjutatud artiklist Maaparandus Saku mail ja eesvooludel.

Kuhu minna

- ▶ 28.02 kell 19 Filmiõhtu „Jan Uuspõld läheb koju“, Kiisa Vabaajakeskuses.
- ▶ 28.02 kell 21 Andres Abro, Saku Pruulikoja Pubis.
- ▶ 1.03 kell 11 Kevadkaupade kirbukas, Kiisa Vabaajakeskuses.
- ▶ 2.03 kell 12 Riidepuu redisain, Veera käsitöötoas, Teaduse 13, Saku.
- ▶ 3.03 kell 12 Kaarel Zilmeri loeng teemal arukas liikumine, Kiisa Vabaajakeskuses.
- ▶ 05.03 kell 18 Saku valla korterelamute toetuse infotund, Saku vallamajas, Juubelitammede tee 15.
- ▶ 07.03 kell 21 Ansambel Rõõmusbänd, Saku Pruulikoja Pubis.
- ▶ 8.03 kell 10 MALA punumise töötuba, Mandala ILU stuudios, Teaduse 13, Saku.
- ▶ 8.03 kell 19 Vaiko Eplik ja Jaan Pehk, Saku Valla Kultuurikeskuses.
- ▶ 10.03 kell 17.30 Jäätmete liigiti kogumise koolitus, Saku vallamajas, Juubelitammede tee 15.
- ▶ 11.03 kell 13 KILVAMEISTER 2025, Saku Gümnaasiumis.
- ▶ 12.03 kell 10 Beebivanemate õpiamps: kuni 1,5-aastase lapse füüsilise arengu toetamine kodus, Lasteaia Terake Pargi majas. Vajalik eelnev registreerimine.
- ▶ 12.03 kell 17 Kohtumine Epp Petronega ja väike raamatulaat, Saku Vallaraamatukogus.
- ▶ 14.03 kell 21 Ansambel Moodwakers, Saku Pruulikoja Pubis.
- ▶ 15.03 kell 12 Lottemaa kontserttuur – Vallatud viisid ja vulisevad veed, Saku Valla Kultuurikeskuses.
- ▶ 15.03 kell 19 Komöödiaetendus „Nimi“, Kiisa Vabaajakeskuses.
- ▶ 17.03 kell 18.30 Saku-Kiili mälumäng, Saku Valla Kultuurikeskuses.
- ▶ 19.03 kell 18.30 Mälumäng, kohvikus UKAS.
- ▶ 21.03 kell 21 Ansambel Hellad Velled, Saku Pruulikoja Pubis.
- ▶ 27.03 kell 18 Saku valla II luuleprõmm, Saku Vallaraamatukogus.
- ▶ 3.04 kell 19 Komöödiateater „Mulle must huumor meeldib“, Kiisa Vabaajakeskuses.

▶ **18. veebruaril avati jääväljak Nurme tn 27, Saks.** See on huvilistele TASUTA avatud kogu aeg (välja arvatud jäävalamise aegne ja järgne periood). Valgustus käivitub automaatselt hämardudes ja lülitub välja kell 23. Kõrval asub uisulaenutus, mis on avatud talveperioodil **soodsate ilmaolude** korral E–R 16–21, L–P 11–21. Hinnakiri: täiskasvanud 5€ (2 tundi) ja õpilased 3€ (2 tundi).

Rohkem infot ja registreerumised
www.sakuvallakalender.ee

Üritused eakatele

- ▶ 4.03 algab nutitelefoniga kasutamise tasuta koolituste sari eakatele. Kuuel järjestikkusel teisipäeval Saku Valla Kultuurikeskuse ruumis 105. Vajalik eelnev registreerimine tel 501 7586 või e-postil lemmi.oro@sakuvald.ee.
- ▶ 22.03 kell 11 Pensionäride Ühenduse Elukaar koosviibimine. Teaduse 1, Saku, suures saalis. Kallid pensionärid, olete kõik oodatud!
- ▶ 31.03 Saku Diabeetikute Seltsi korraldatud spordipäev „Tõtta aeglaselt“ Kiisal. Väljasõit Sakust kell 11. Saku Liigub meeskonna liige
- Annely-Thea Häggblom tutvustab Kiisa väljõusaali. Järgnevad tubased tegevused Kiisa Vabaajakeskuses, energiapaus ja ühislaulmine Nõmme akordionistide saatel. Osavõtt on kõigile vaba, aga vajalik eelregistreerimine. Osalustasu 5 eurot. Kontaktisikuks teisipäeviti ja neljapäeviti Eve, tel 5668 7185.

Regulaarselt toimuvad

- ▶ Tervisevõimlemine igal esmaspäeval ja kolmapäeval kell 18.15 Saku Gümnaasiumi algklasside maja võimlas. Täpsem info: Lemmi Oro, lemmi.oro@sakuvald.ee.
- ▶ Üks kord kuus kell 9 vesivõimlemine eakatele Saku Valla Spordikeskuses. Järgmised korrad 8.03 ja 12.04.
- ▶ Kohviklubi igal teisipäeval ja neljapäeval kell 10 Saku Päevakeskuses.
- ▶ Saku Päevakeskuse lauluklubi igal teisipäeval kell 11 Saku Valla Kultuurikeskuse ruumis 111.
- ▶ Päevakeskuse korraldatud tervisevõimlemine esmaspäeval ja reede kell 9.30–11.00 Saku Valla Kultuurikeskuses, ruumis 111. Kolmapäeval kell 10–11 Saku Päevakeskuses.
- ▶ Mehised lauamängud igal kolmapäeval kell 12.30 Saku Päevakeskuses.

Rohkem infot koolituste, ringide, ühenduste ja teenuste kohta
www.sakuvald.ee/eakatele

VEEBRUAR-MÄRTS EELK SAKU TOOMASE KOGUDUSES

N 27.02	kell 18	Osadusgrupp Rooma kirjaga
P 02.03	kell 11	Jumalateenistus ja lastekirik
P 09.03	kell 11	Jumalateenistus ja lastekirik/juuniorid
N 13.03	kell 18	Osadusgrupp Rooma kirjaga
L 15.03	kell 18	Noorteõhtu
P 16.03	kell 11	Jumalateenistus ja lastekirik
L 22.03	kell 18	Ülistusõhtu
P 23.03	kell 11	Jumalateenistus ja lastekirik/juuniorid
N 27.03	kell 18	Osadusgrupp Rooma kirjaga
P 30.03	kell 11	Tänujumalateenistus ja lastekirik

* ÜLISTUSVÕIMLEMINE esmaspäeviti kell 18.

Sisepääs kiriku küljeuksest.

* BEEBILAUL teisipäeviti kell 10.30 (0-2-aastastele).

Info ja registreerimine ave.molster@eelk.ee

* VASTUVÕTT koguduse kantsleis ja avatud kirik:
T 10-12 ja N 16-18

* RISTIMISTE, MATUSTE, LAULATUSTE ja muude kiriklike talituste
kohta võtke palun ühendust!

Koguduse õpetaja Ariel Süvari, tel 551 5716 / ariel.suvari@eelk.ee
Saku Toomase kirik, Kiiu 2, Saku alevik.
Koduleht: saku.eelk.ee

MIS JUHTUS

- 13. veebruaril kell 10.12 teavitati häirekeskust, et Jälgimäe külas Tallinna ringteel on toimunud liiklusõnnetus nelja sõiduki vahel, millest kaks olid veoautod. Õnneks keegi vigi ei saanud. Päästjad eemaldasid sõidukitelt süttimisohu ja katsid välja lekkinud mootoriõli ja jahutusvedeliku absorbendiga. Lisaks vintsisid päästjad ühe maasturi kraavist välja. Politsei tegeles sündmusega edasi.
- 18. veebruaril kell 01.04 sõitsid päästjad Kasemetsa külla, kust tuli teade põlevast maja katusest. Helistaja oli maja omanik, kes oli majast välja tulnud. Kohale tormasid Keila, Kohila ja Nõmme kutselised koos Hüüru, Saku ja Saue vabatahtlikega. Esimesed päästjad nägid katusest välja ulatuvaid leeki. Tegu oli

kahekorruelise eramajaga. Kustutustöödega alustati väljast, sest katus oli juba osaliselt sisse vajunud ja hoonesse sisenemine oli liiga ohtlik. Tulekahju lokaliseeriti kell 03.32ks ja likvideeriti kell 04.58ks. Elamu hävis tulekahjus täielikult. Kiirabi vaatas omaniku üle kohapeal ning ta läks ööbima lähedaste juurde. Võimalik, et tulekahju sai alguse kütmisest. Teisel korruel asus ahi, mida omanik enne tulekahju algust oli küttnud. Täpne tulekahju tekkepõhjus selgub menetluse käigus.

- 18. veebruaril kell 11.07 teavitati häirekeskust, et suitseb samal ööl põlenud maja Kasemetsa külas. Keila päästjad leidsid järelkustutuse käigus kolm väikest tulekollet. Põleng likvideeriti kell 11.59ks.

MÄLESTAME LAHKUNUID

HARALD LIHT
ÜLLAR RANDE

TIIA MÄLBERG
LIIVI REINERT

Mälestame head kolleegi
MAARIKA PREISMANNI

Avaldame kaastunnet
lähedastele.

Saku Vallavalitsus

*Kaotusvalu hingelt võtta ei saa,
aeg selle asendab mälestustega...*

Siiras kaastunne Mariannele
kalli

ABIKAASA

kaotuse puhul.

Harjumaa Kultuurikorraldajate
Liit

Mälestame eluröömsat
ja töökast

MAARIKA PREISMANNI

ja avaldame lähedastele sügavat
kaastunnet kaotuse puhul.

Saku Gümnaasiumi pere

Mälestame kauaaegset
Elukaare liiget

TIIA MÄLBERGI

ja avaldame kaastunnet
omastele.

Pensionäride Ühendus Elukaar

Lahkus

MAIE RAIG

10. mai 1939 – 9. veebruar 2025

Urnimatus Uulu kalmistul
toimub maikuu.

Mälestab perekond Raig

Sügav kaastunne Olevile kalli
elukaaslase

MAARIKA

kaotuse puhul.
Laine, Aime ja Kai

*Talvetuiskudega läksid sa teele,
ilus mälestus sinust
jääb meelde...*

Meie siiras kaastunne
Mariannele ja lastele peredega
abikaasa, isa ja vanaisa

ÜLLAR RANDE

kaotuse puhul.

Saku Diabeetikute Selts

Meie siiras kaastunne
Marianne Randle perega
abikaasa, isa, vanaisa

ÜLLAR RANDE

kaotuse puhul

KIKUTARO PÜ

Mälestame endist kolleegi

TIIA MÄLBERGI

02.10.1940 – 27.01.2025
Avaldame kaastunnet Terjele
ja Tiinale.

Endised arvutuskeskuse
töötajad

Südamlik kaastunne

Tauno Valdnale isa

VELLO VALDNA

lahkumise puhul.

Saku Vallavolikogu
ja Saku Vallavalitsus

Avaldame kaastunnet Luulele
abikaasa

TIIDU

surma puhul.
Kursusekaaslased

Tunneme kaasa
Tauno Valdnale kalli isa

VELLO VALDNA

lahkumise puhul.

Saku Muusikakooli pere

Avaldame sügavat kaastunnet
kallile Mariannele perega

ÜLLAR RANDE

kaotuse puhul.

Kiisa Vabaajakeskuse pere

Südamlik kaastunne
Mariannele perega kalli
abikaasa

ÜLLAR RANDE

lahkumise puhul.
Pensionäride Ühendus Elukaar

Sügav kaastunne
Maret Pödrale

EMA

kaotuse puhul.

Töökaaslased
Saku Gümnaasiumist

Avaldame sügavat kaastunnet
Alla Kozlovale kalli

VENNA

surma puhul.

Töökaaslased protsessi
osakonnast

SAKU LIIGUB
VALD

EVA-LENA
RAENOK
TREENER

EAKATE JÕUSAALITREENING

**IGAL TEISIPÄEVAL
KL 8.30-9.30**

SAKU SPORDIKESKUS

1 TRENN = 2 €

LISAINFO 5661 0514

Vaata lisainfot sakuvallakalender.ee

Registreerimine: sakuvallakalender.ee

**EAKATE
NUTITELEFONI
KOOLITUS
SAKUS**

Tasuta koolitus
toimub Teaduse 1,
ruumis 105

I grupp kell 13.00-14.30
II grupp kell 15.00-16.30

teisipäeviti 4. märts – 8. aprill 2025.

SAKU LIIGUB
VALD

UUED KUUPÄEVAD!

**EAKATE
VESIVÕIMLEMINE**

TULE ISE VÕI SAADA SÕBER!

8.03 KL 9.00

12.04 KL 9.00

JUHENDAJA
ANNELY-THEA HÄGGBLOM

LISAINFO 510 3351

TRENNID TOIMUVAD SAKU VALLA SPORDIKESKUSES

1 TRENNI TASU ON 2 €

VAATA LISAINFOT SAKUVALLAKALENDER.EE

 Valgamaa
Kutseõppekeskus

**Puudega lapse
TUGIISIKU**

pädevused
alushariduses

24.-26.03.2025 kl 9-16

Õpe toimub Sakus ja on
osalejatele TASUTA!

 SAKU VALD

Lisainfo ja registreerimine
www.sakuvallakalender.ee

Saku Gümnaasium on roheluses paiknev aktiivne kogukonnakool. Siin kujundatakse mõtestatud õpiteekonda, toetatakse õpilase uudishimu ja õpirõõmu ning arendatakse oskust õppida, sihte seada ja julgust katsetada.

Otsime uueks õppeaastaks koolipere liikmeks

Saku Gümnaasiumis ootavad Sind:

- sõbralik ja pühendunud koolipere
- mentori tugi sisseelamise toetamisel
- huvitav ja vaheldusrikas töö
- kaasaegne ja nooruslik töökeskkond
- sõidukompensatsioon kuni 120€ kuus
- tervisekompensatsioon 70€ kvartalis.

Sobiv kandidaat on:

- kvalifitseeritud või teel sinna
- süsteemne ja lahendusmeelne
- üheaegselt iseseisev ja koostööne
- positiivse ellusuhtumisega
- kohusetundlik ja hea suhtleja
- arengule keskenduva mõtteviisiga.

Saku Gümnaasiumis on sõbralikud kolleegid ja toetav juhtkond. Üle kõige väärtustame koostööd, usaldust ja mitmekesisust. Lisaks tunneme rõõmu andekatest õpilastest ja põnevatest projektidest, mis tööelu rikastavad.

Kandideerimiseks saada oma CV, motivatsioonikiri või -video ja kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid aadressile kool@saku.edu.ee. Tööle asumine 21.08.2025. Konkursid kestavad sobivate kandidaatide leidmiseni.

Ootme oma ridadesse uusi vabatahtlikke!

facebook.com/sakupriitahklikud

**Viljapuude
hoolduslõikus**
52 88 747
www.iais.ee

- Eramu, korteri ning äripindade ehitustööd
- Tänav ja äärekivide paigaldus
- Haljastustööd
- Piirdeaedade ehitus
- Ehitusmasinate teenused koos juhiga

Kontakt: 58 439 879, info@sakuehitus.ee, www.sakuehitus.ee

EKNK Saku Koguduse Jumalateenistused toimuvad igal pühapäeval

Samal ajal toimub
lastele pühapäevakool.

Kell 11.00, Nurme 3a

Tere tulemast!
www.eknksaku.ee

AEG KOHTUDA
SAKU NELIPÜHI KIRIK

**EESTI KRISTLIK
NELIPÜHI KIRIK**

PAKUME TÖÖD ERAMAJA EHTUSEL

Fassaadi krohvimine ·
laminaatparketi paigaldus
plaatimine · sisetööd · üldehitus

Aadressil Saku vald, Tănassilma küla,
Uusnõmme tee

Tel 606 8888

Kregleni tall võtab vastu uusi õpilasi ratsakooli!

Oodatud on algajad ja edasijõudnud, lapsed ja täiskasvanud.

Vaata lisa www.kregleni.ee ja registreeri ennast Sulle sobiva treeneri tundi.

Lisainfo: ratsu@kregleni.ee, tel: 53 411 797, sõnniku müük tel: 53 334 401

1Partner 20 AASTAT

**Müüte kinnisvara?
Meie aitame.**

1PARTNER.EE

Katrin Ots
518 2318

Alar Voogla
5345 9884

Kuulutused

- ▶ Ostan kokku autosid. Sobivad igas seisukorras. Autode arvelt kustutamine. Järgi tulemine puksiiriga. Telefon 5345 1955, e-mail autosober@gmail.com. Kuulutus ei aegu.
- ▶ Kogenud puuhooldajad teostavad ohtlike puude raiet ja puude hoolduslõikust. Teostame puude tervisliku seisundi hindamist. SOODSAD HINNAD. Tel 522 0321, www.arbormen.ee.
- ▶ Ostan kasutuseta jäänud seisva sõiduki. Sõiduauto, maastur, kaubik. Võib olla rikkega. Oodatud pakkumised ka nädalavahetusel. Võtan arvelt maha. Järele tulene puksiiriga. Kohapeal kiire tehing ja vormistamine. Tel 5365 4085, skampus@online.ee.
- ▶ KÜTTEPUUD Müüa toored-kuivad küttepuud segalehtpuu, sanglepp. Võrgus 40L kuiv lepp/kask.
- ▶ Võrgus halujäägid (5–25 cm). Tel 504 2707.
- ▶ Eesti talukartuli ja köögivilja kojuvedu. Kartulid Gala ja Laura, porgand, sibul. Tel 5834 6809.
- ▶ Eramute ja kortermajade fassaadide rekonstrueerimine, soojustamine, krohvimine, pesemine, värvimine ja üldehitustööd. Tel 56474077, info@europlaster.ee
- ▶ Arboristi teenused: (ohtlike) puude raie, hooldus- või kujunduslõikus, harude toestamine, kändude freesimine, hekkide pügamine, viljapuude hooldus. Olemas vastutuskindlustus. Võta ühendust ja vaatame koos üle. Tel 525 1330, marek@mww.ee.
- ▶ Väljaõppinud puulangetajad lõikavad parima hinnaga ohtlikke puid, teostame kändude freesimist. Puude üldseisundi hindamine ja konsultatsioon on tasuta. Tel 513 3458, info@ohtlikpuu.ee, www.ohtlikpuu.ee.
- ▶ Eterniit ja profiilplekiga katusetööd. Fassaadide soojustamine ja viimistlus. Kortermaja trepikodade renoveerimine, mehitus@gmail.com, 5352 9476.
- ▶ LEHMA KÕDUSÕNNIK 30L/kott. KUIV KÜTTEPUU võrkkotis 30/40/50 cm. Tammaru Farm 523 8852, www.tg.ee.
- ▶ Teen erinevaid töid: ehitus, paigaldus, viimistlus, elektri, sanitehnika, raie jm. Tasu kokkuleppel. Ants Närep, tel 5883 9410, meisterantso9@gmail.com.
- ▶ Müüa uppmatu 2,2 meetri pikkune plastikpaat koos turvaravustusega. Kaasa elektriline përamootor ja aku. Info telefonil 5662 9648.
- ▶ Anda rendile garaaž Sakus Tiigi tn piirkonnas, 85 eur/kuu. Huvi korral võimalik ka garaaži müük. Anne, tel 5598 2247.
- ▶ Müüa müntide kollektsioon. Tel 5349 8687.
- ▶ Ostan garaaži Harjumaal, mistahes seisukorras. Tel 5819 5995. Куплю гараж в Харьумаа, в любом состоянии. Тел 5819 5995.
- ▶ KÜTTEPUUD Müüa toored-kuivad küttepuud segalehtpuu, sanglepp. Võrgus 40L kuiv lepp/kask. Võrgus halujäägid (5–25cm) Tel 504 2707.
- ▶ Pakun muruniitmise ja trimmerdamise teenust. Kevadel ja sügisel ka lehekoristust. Helista ja küsi lisa – 5399 3595.
- ▶ Pakun hekkide, põõsaste ja õunapuude hoolduslõikuse teenust. Soovi korral ka peenarde hooldust. Helista ja küsi lisa – 5397 7347.

MEISTERVIIMISTLUS ee

VANNITOJA ja KORTERI ehitus ja remont

100% tervikliku lahendusena

meisterviimistlus.ee
tel 5620 8888
info@meisterviimistlus.ee

elektr ee

Elektrikilbid
Pistikupesad
Lülitid
Valgustus
Kodumasinat
ühendamine
Elektriauto
laadijad
Küttegaablid
Soojuspumpade
ühendamine

Kaamerad
Internetipistikud
Signalisatsioon

NÕRKVOOLU ja ELEKTRITÖÖD

elektr.ee
tel 5620 4444
info@meisterviimistlus.ee

Ristsõna

Jaauari ristsõna õigesti vastanute seast võitis loosi tahtel auhinna Anne Meresmaa.
Auhinna kättesaamiseks helistada tööpäeval vallavalitsuse telefonil 671 2431.

										Dirigent	Virutama	Siberi jõgi	KOHT	...mees	Distanti osa	FIRMA-TOODE
										Lõhnava- õieline kõpeline						
										Põllu- harimis- riist						
										Vääris- metalli keemil. lühend		Puhhi semu Vanilla Ninja liige				
										Mees, kelle nimeline plats asub Tartus	Juht islami- maades	Kodune Aleksander		Poolaasta	Väga vaikset (muus.) Jõgi Ukrainas	
Cimble ***	Vuti- mees	Supi- linna tänav	Rahvus- loom	Jaaniõo- vald Soomes (laul)	Puhke- päev	Põhja-liri Kindlus- tufirma		Feodaalne naturaal- maks	Laulja Tükk							
FIRMA-TOODE														Internet d'Artagnani sõber		
Viiuliga õpetaja (raamat)					Sveitsi raha Hobuse ninaesine					Ratta osa Pämu end. sanatoorium						
...- vitamiin		Narva Jäätme- käitluskeskus Autovedelik				Valgurikkad seemned Mitte-			Puruvaene Hiiumaa Ametikool							
VASTUS												Kokku seotud viljasülem 100 kg				
Kinga- müüja Bundy		Jõude- olek Lämmastik						Aega, võimalust Jood						...kohv Täht Ohmi seaduses		
Hingamis- organi tohterdus									Põhja- Aafrika nisuroog							

Jaauari ristsõna õige vastus: TALVE LUMMAV IDÜLL

Veebruarikuu ristsõna vastus palume saata 13. märtsiks e-postile ristsona@sakuvald.ee.

Ristsõna koostas Viljar Kimmel.

kevad- KAUPADE KIRBUKAS

1. märtsil
kell 11-14

KIISA VABAAJAKESKUSE
SAALIS

Märts NOORTEKESKUSES

Saku

Kiisa

04.03 MEISTERDAMINE – Vurr (Vastlapäev)	03.03 Kuulismäng
06.03 MEISTERDAMINE – Paberililled	05.03 KÄELINE TEGEVUS – Mandala
11.03 Vestlusring: "Interneti võimalused ja ohud"	10.03 Arvamismäng „Päris või AI?“
13.03 Popcorni ja filmipäev	12.03 KÄELINE TEGEVUS – Emakeelepäeva teemaline
14.03 Emakeelepäeva tähistamine-uudissõnade arvamine	17.03 Lauamängupäev
18.03 Mäng "Guess Who?" Disney tegelastega	19.03 KÄELINE TEGEVUS – Vabatahtlikuga
20.03 KOKKAMINE – Kaerahelbeküpsised	24.03 KOKKAMINE – Banaanileib
25.03 Tegevus koos vabatahtlikuga	26.03 Piano Tiles turniir
28.03 Lauamängureede	

SAKU
noortekas:
Neljapäeviti
17.00–19.00
12+ noored

KIISA
noortekas:
Neljapäeviti
17.00–20.00
12+ noored

www.sakuvallanoortekeskus.ee
[saku_valla_noortekeskus](#)
 Saku valla Noortekeskus
 Saku valla Noortekeskus - Kiisa Noortekeskus

HELLO
SPRING

L 8.03
19:00

**Saku Valla
Kultuurikeskus**

**VAIKO EPLIK
JAAK PEHK**

Eelmüügis 19€ ja Pilet kahele 30€
Kohapeal 25€

sakuvallakalender.ee

SAKU VALD

BEEBIVANEMATE ÕPIAMPSUD

Pargi 27, Saku

12. märtsil 2025 kell 10.00-11.30

kuni 1,5-aastase lapse füüsilise
arengu toetamine kodus

Registreeri tasuta koolitusele
www.sakuvallakalender.ee
Kohtade arv on piiratud!

Tule koos
beebiga!

KOLME ORKESTRI KONTSERT

Saku Valla Kultuurikeskus
P 30.03
16:00

**SAKU MANDOLIINID
EESTI UKULELEORKESTER
VIIMSI UKULELEORKESTER**

KOLME ORKESTRI KONTSERT

külalisena **LASOLLA** (Läti)

KOLME ORKESTRI

tasuta!
saku.ee
sakuvalakalender.ee

KOMÖÖDIA TEATER

N 3.04
19:00

KIISA
Vabaajakeskus
Kurtina tee 8

Toomas Kall
komöödia kahest naisest
kahes vaatuses

MULLE HUUMOR MEELDIB

ANNE PALUVER **HANNES VÖRNO**

Pilet 27€/25€
müügil: sakuvalakalende.ee
ja Kiisa Vabaajakeskuses

LAS LAPS LAULAB

Kontsert - lauluvõistlus

P 6. aprillil kl 11
Teaduse 1, Saku

Päeva juhib
Merli Hirbaum

Lauljaid saadab
Tõnis Tüüri
BÄND

registreerimine kuni **28.03.25**
saku.ee sakuvalakalender.ee

SAKUVALLA KULTUURIKESKUS

VAT TEATER

E 21.04
19:00

KIISA
Vabaajakeskus
Kurtina tee 8

Andrus Kivirähki autorilavastus
VIIMANE ETENDUS!

Peeter Tammearu
Indrek Taalmaa

Pilet 27€/23€ müügil: sakuvalakalende.ee ja Kiisa Vabaajakeskuses

Sünnid

RON KOVAL
LAURIN FILIPPOV
ANNA KADAR

KAROLIINE REINIK
HELIS LUSTMETS

SILMADE KONTROLL JA PRILLIDE MÜÜK

6. märts alates 10.00
KIISA VABAAJAKESKUS

1. aprill alates 10.00
SAKU PÄEVAKESKUSES

Etteregistreerimine (kell 9–15)
telefonil **5323 2454**

- * kuivasilmatest
- * silmarõhu mõõtmine
- * optilised päikeseprillid

Silmade kontroll 20€, prilliostjale TASUTA!

Palju õnne!

AINO JAANSOO 99	EHA TIMMERMANN 85
ALMA KALLION 98	HELJU JÜRMANN 85
VALVE KÄRBLANE 95	VALENTINA LIPSIK 85
HILDEGARD ANDREJEVA 92	MAIMU VEBER 80
ELFRIDE SEPALAAN 92	EVI TAMMISTE 80
AINO KURVINEN 92	LILIAN MAISTE 75
VIRVE KOIK 89	HELENE ROOSIMÄGI 75
HEILI-ESTER LUHT 89	HELVE KASK 75
EEVI KING 89	SIRJE SILLAOTS 75
SOPHIA FEDOROVA 88	LINDA NEBIERIDZE 75
TIIA KRÖNSTRÖM 88	PEETER SONG 75
ANATOLI KRESTINOV 86	JAAN METSIS 75
INDUR-TOOMAS TALKOP 86	KALLE VILLO 75
ROLAND SISASK 86	
MAIE-AASA LIHT 85	

TELLI NAISTEPÄEVA TULBID MUGAVALT NURMIKOST!

Toome lilled kulleriga koju või kontorisse
või külastage meid Nurmiko aiandipoes!

Telli kaup ette: aiandipood@nurmiko.ee või 5081721

Aiandipood on avatud E-R 10-18 ja L 10-16
7.-8.MÄRTS oleme AVATUD juba ALATES 8.00

Aiandipood asub Laagri ja Saku külje all, Juuliku tee 3

NURMIKO
AIANDIPOOD
www.nurmiko.ee

SÕIDUAUTOD - PAKIAUTOD

SAKU AUTOKESKUS

MÄRTSIS

AUTOHOOLDUS

-10%

mob: 501 2075
info@sakuautokeskus.ee
Üksnurme tee 8, 75501 Saku vald

- Hooldus
- Remont
- Varuosad
- Rehvitööd
- Sillastend
- Diagnostika
- Kliimaseadmete täitmine

Ajaleht

aastast 1994
Ilmub kord kuus
Järgmine leht ilmub 27.03

Väljaandja:

Saku Vallavalitsus
Toimetaja:
Merilin Piirsalu

Aadress:

Juubelitamme tee 15, Saku
Telefon:
671 2425 • 5346 4224

Reklaam, kuulutused, kaastööd:

tel 671 2425, e-post ss@sakuvald.ee
Levik:
tasuta Saku valla igasse postkasti

Tellimine mujale toimetusest

tel 671 2425
e-post ss@sakuvald.ee
Trükk: Printall